

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department Of Thai Traditional Alternative Medicine

รายงานผลการตรวจสอบการดำเนินงาน
โครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ระบาดระลอกใหม่ (๒๕๖๔)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ยงยศ ธรรมวุฒิ อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ได้อนุมัติงบประมาณในการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ขอขอบคุณนายแพทย์ เทวัญ ธานีรัตน์ ผู้อำนวยการกองการแพทย์ทางเลือก ในฐานะผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ในการประสานงานโครงการ ขอขอบคุณ นางสาวไพโร พลอยทรัพย์, นางจิรภฎา วานิชอังกูร, นางสาวสุธาสิณี ไถวศิลป์ และเจ้าหน้าที่กองการแพทย์ทางเลือก ซึ่งเป็นผู้ประสานงานจัดเตรียมเอกสารและอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานโครงการ การใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่

ขอขอบคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครนายก, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสระบุรี, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร, นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดระยอง รวมทั้งเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลชุมชน/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามการดำเนินงานโครงการ ส่งผลให้การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสอดคล้องตามแผนการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

กลุ่มตรวจสอบภายใน
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
มีนาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก-ค
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมา	๒
วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ	๓
ขอบเขต	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ แนวคิด กฎหมาย หลักเกณฑ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
แนวคิดของการตรวจสอบภายในภาครัฐ	๖
กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน	๑๐
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรรักษาโรคและกระชาย	๑๐
บทที่ ๓ กระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินงาน	๑๘
กระบวนการตรวจสอบ	๑๘
ขั้นตอนการตรวจสอบ	๒๐
บทที่ ๔ ผลการตรวจสอบและวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการ	๒๓
ผลการตรวจสอบการดำเนินงาน	๒๔
ข้อตรวจพบจากการตรวจสอบผลการดำเนินงาน	๒๘
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๓๖
ข้อเสนอแนะ	๓๘
เอกสารอ้างอิง	๓๙
ภาคผนวก	๔๐
◆ ภาพประกอบการตรวจสอบติดตามโครงการ	๔๑ - ๔๖
◆ คำสั่งแต่งตั้งผู้ประสานงานตรวจสอบติดตามการดำเนินงานโครงการสำคัญประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๔๗

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

ชื่อเรื่อง การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ผู้รับผิดชอบโครงการ กองการแพทย์ทางเลือก

แหล่งเงิน เงินงบประมาณ (งบกลาง)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สภาวะปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านการแพทย์และสาธารณสุขจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ที่มีการระบาดเกิดขึ้นเป็นวงกว้างทั่วโลก ซึ่งการระบาดนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายมากมายต่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสภาพจิตใจของประชาชน ประเทศไทยมีฟ้าทะลายโจรเป็นยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ ใช้บรรเทาอาการหวัด เจ็บคอ หลังจากมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ร่วมกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ศึกษาผลของสารสกัดฟ้าทะลายโจร พบว่ามีผลยับยั้งเชื้อไวรัสและมีฤทธิ์ด้านการเพิ่มจำนวนของเชื้อไวรัสได้ และคณะรัฐมนตรีเห็นชอบอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายในการบรรเทา แก้ไขปัญหา และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อซื้อยาฟ้าทะลายโจรและสเปรย์ล้างมือจากกระชายขาว สำหรับผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำไปใช้ในการลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและการนำเข้ายาจากต่างประเทศ

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยกองการแพทย์ทางเลือก ได้จัดทำโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยเห็นถึงประโยชน์จากการนำสารสกัดฟ้าทะลายโจรมาใช้ร่วมรักษากับการแพทย์มาตรฐานปัจจุบัน ในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) โดยหวังลดความรุนแรงและระยะเวลาของอาการและอาการแสดง รวมถึงการดำเนินของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการใช้สเปรย์ล้างมือกระชายขาวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อในครั้งนี้ หากพบว่าได้ผลดี จะสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและการนำเข้ายาจากต่างประเทศได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างเครือข่ายบริการ ๔ เขตบริการ จำนวน ๙ จังหวัด ได้แก่

- เครือข่ายบริการที่ ๓ : จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร
- เครือข่ายบริการที่ ๔ : จังหวัดนครนายก จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี
- เครือข่ายบริการที่ ๕ : จังหวัดเพชรบุรี
- เครือข่ายบริการที่ ๖ : จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดระยอง

จากการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ มีความสำเร็จในระดับดีในภาพรวม เนื่องจากเป็นช่วงที่ยาที่นำเข้ามาจากต่างประเทศขาดแคลนในขณะนั้น หน่วยงานที่สุ่มตรวจสอบมีการบริหารจัดการใช้ยาสมุนไพรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมทั่วถึง และคุ้มค่าสำหรับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีเป็นผู้ป่วยที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) และการปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับที่กำหนด สรุปได้ดังนี้

หน่วยงานที่เป็นคลังยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๔,๘๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๕,๕๐๐ แคปซูล ประสบความสำเร็จมาก แพทย์แผนปัจจุบันให้การสนับสนุนดี เพราะเป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางในการรักษาประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๒๔,๐๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๑๖๕ แคปซูล ประสบความสำเร็จปานกลางถึงมาก พบว่ายาสสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไม่เพียงพอ และการเก็บข้อมูลได้ยาก ซ้ำซ้อน ไม่สามารถแยกได้ระหว่างยาฟ้าทะลายโจรชนิดผงบดและสารสกัด

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายก ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔๕,๖๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๙,๒๒๕ แคปซูล ประสบความสำเร็จมาก ต้องการเอกสารอ้างอิงทางวิชาการในการสั่งจ่ายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร เพื่อต้องการให้แพทย์แผนปัจจุบันยอมรับการใช้ยาสมุนไพรมากยิ่งขึ้น

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔๔๗,๒๒๕ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ ประสบความสำเร็จมาก ต้องการยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรที่มีคุณภาพ และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพก่อนได้รับการสนับสนุนยาฟ้าทะลายโจร เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับผู้ป่วยได้

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๕๕,๕๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๕,๔๕๐ แคปซูล ประสบความสำเร็จปานกลาง เสนอความคิดเห็นว่าควรมีเครือข่ายระดับหมู่บ้านเพื่อรองรับการแพร่ระบาดระดับพื้นที่ เมื่อมีสถานการณ์ระบาดรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๑๐,๒๐๐ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ ประสบความสำเร็จมาก ต้องการงานวิจัยรองรับการใช้ยาฟ้าทะลายโจร เพื่อให้แพทย์แผนปัจจุบันยอมรับ และต้องมีนโยบายและหลักเกณฑ์ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๐๑,๖๕๐ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ ประสบความสำเร็จปานกลางถึงมาก ต้องการให้แพทย์แผนไทยมีบทบาทในการกระจายยาฟ้าทะลายโจรให้แก่ประชาชน

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๘๕,๒๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๑,๘๙๐ แคปซูล ประสบความสำเร็จแต่ไม่ต้องการบันทึกข้อมูล เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๖,๙๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๔๙๕ แคปซูล ประสบความสำเร็จปานกลาง ต้องการนโยบายที่ชัดเจนในการใช้ยาฟ้าทะลายโจร และต้องมีงานวิจัยรองรับเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำยาฟ้าทะลายโจรไปใช้ในผู้ป่วย

กรณีมียอดคงเหลือที่คลังยาจังหวัด เนื่องจากได้รับคินมาเป็นบางส่วนจากหน่วยงานในสังกัดจังหวัด รวมทั้งที่สำรองไว้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่กลุ่มเสี่ยงที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

๑. หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ควรจัดทำแนวทางการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอย่างถูกวิธี มีข้อความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีทั้งข้อดีและข้อเสีย มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อป้องกันการใช้ยาฟ้าทะลายโจรที่ไม่ถูกต้อง ที่อาจทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบในการใช้ยาฟ้าทะลายโจรได้

๒. ควรกำหนดบุคลากร หรือหน่วยงานที่มีศักยภาพเพียงพอในการรับผิดชอบ และมีการแบ่งแยกหน้าที่ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

๓. ควรมีการสำรวจความต้องการใช้ยาฟ้าทะลายโจร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการสนับสนุนในปีต่อ ๆ ไป เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงอยู่เป็นโรคชนิดหนึ่งต่อไปในอนาคต และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงฉุกเฉินเพื่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยลดความเสี่ยงกรณีมีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงเกิดขึ้น

๔. ควรให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการเผยแพร่แนวทางการใช้ยาฟ้าทะลายโจร การแนะนำ การหารือ และตอบข้อซักถามได้อย่างทั่วถึง เป็นศูนย์กลางรวบรวมความต้องการตามแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นช่องทางติดต่อที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สามารถใช้ในการวางแผนต่อไป

๕. ควรให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด เป็นประโยชน์ทางการแพทย์แผนไทย เป็นทางเลือกที่เพิ่มโอกาสและช่องทางของประชาชนในด้านการรักษาพยาบาล เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้ยั่งยืนต่อไป

บทที่ ๑

บทนำ

---

๑. ความเป็นมา

สภาวะปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านการแพทย์และสาธารณสุขจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ที่มีการระบาดเกิดขึ้นเป็นวงกว้างทั่วโลก ซึ่งการระบาดนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายมากมายต่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสภาพจิตใจของประชาชน ประเทศไทยมีฟ้าทะลายโจรเป็นยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ ใช้บรรเทาอาการหวัด เจ็บคอ หลังจากระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ร่วมกับกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ศึกษาผลของสารสกัดฟ้าทะลายโจร พบว่ามีผลยับยั้งเชื้อไวรัสและมีฤทธิ์ด้านการเพิ่มจำนวนของเชื้อไวรัสได้ และคณะรัฐมนตรีเห็นชอบอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายในการบรรเทา แก้ไขปัญหา และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อซื้อยาฟ้าทะลายโจรและสเปรย์ล้างมือจากกระชายขาว สำหรับผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำไปใช้ในการลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและการนำเข้ายาจากต่างประเทศ

กลุ่มตรวจสอบภายใน ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนที่มีภารกิจหลักในการให้ความเชื่อมั่น (Assurance services) และการให้คำปรึกษา (Consulting services) อย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่า และช่วยเสริมกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกบรรลุเป้าหมายด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้ตรวจสอบภายในทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ เสนอแนะกระบวนการตรวจสอบในเรื่องนั้น ๆ การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ จึงมีแนวคิดในการจัดทำ “การตรวจสอบผลการดำเนินการโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ” ขึ้น โดยได้รวบรวมและเรียบเรียงแนวคิด หลักการ กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน เทคนิค วิธีการ และกระดากทำการ (Working Paper) ที่ได้พัฒนาขึ้น คาดหวังว่าจะมีส่วนในการสนับสนุนให้การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานในสังกัดกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจะบรรลุผลสำเร็จในด้านวิชาการ ด้านค่าใช้จ่าย และอื่น ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด ดังนี้

๑. บทบาทที่สำคัญของงานตรวจสอบภายใน คือ การสนับสนุนส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าภายใต้การบริหารความเสี่ยง มีการควบคุมและกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ที่เหมาะสม และมีประสิทธิผล งานตรวจสอบภายในจึงมีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดความสำเร็จ และเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับหน่วยงาน และ

๒. การตรวจสอบการดำเนินงานเป็นประเภทหนึ่งของการตรวจสอบที่มุ่งเน้นตรวจสอบความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของการดำเนินงานของส่วนราชการ ดังนั้น การตรวจสอบการดำเนินงานจึงเป็นการตรวจสอบที่มุ่งแก้ไขเหตุที่ผ่านมาและปัจจุบันเพื่ออนาคต โดยใช้วิธีวิเคราะห์ วิจัย การสังเคราะห์ การวัดและประเมินผลการดำเนินงานว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัดหรือไม่ เพื่อหาสิ่งที่ดีกว่าหรือสิ่งที่ประโยชน์กว่าให้แก่องค์กร ช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้ทราบจุดอ่อนของการดำเนินงาน เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงให้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน เป็นการเพิ่มมูลค่าให้การปฏิบัติงานมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และปฏิบัติตามข้อกำหนด ขอบบังคับหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้

๒. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงต่อไป

๓. ขอบเขต

การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ จัดเป็นการตรวจสอบประเภทการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Performance Auditing) ตามแผนงาน งานและโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณของส่วนราชการในสังกัดกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มี ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การวางแผน (Planning) ๒) การปฏิบัติงานตรวจสอบ (Examination) ๓) การรายงาน (Reporting) ๔) การติดตาม (Follow-up) ด้วยการสุ่มตัวอย่างตรวจสอบการดำเนินงานของเครือข่ายบริการ ๔ เขตบริการ จำนวน ๙ จังหวัด ระยะเวลาการตรวจสอบ ระหว่างวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕

๔. คำจำกัดความเบื้องต้น

ผู้ตรวจสอบภายใน หมายถึง นักวิชาการตรวจสอบภายใน หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบภายใน

หน่วยรับตรวจ หมายถึง หน่วยงานในสังกัดกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานของส่วนราชการให้ดีขึ้นด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ

การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Performance Auditing) คือ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโครงการของหน่วยงาน โดยเฉพาะผลการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานได้รับอนุมัติตามแผนงานและแผนงบประมาณ เช่น โครงการวิจัย โครงการจัดประชุมฝึกอบรม และโครงการนิเทศติดตามประเมินผล เป็นต้น โดยมุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และความประหยัด (Economy)

การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Auditing) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรว่าเป็นไปตามข้อกำหนดทั้งภายนอกและภายในองค์กร เช่น กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง มาตรฐาน นโยบาย แผนงาน และวิธีการที่กำหนดไว้ เช่น การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการใช้รถราชการ และการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการ เป็นต้น

๕. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. การตรวจสอบผลการดำเนินงาน ช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Corporate Governance) และความโปร่งใสในการทำงาน (Transparency) เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้การดำเนินงานของส่วนราชการในสังกัดปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายและหรือตามแผนการดำเนินงานที่ของงบประมาณได้ และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance) และยังให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ลดความเสี่ยงและโอกาสทุจริตให้น้อยลงและเพิ่มโอกาสของความสำเร็จในงาน

๒. ช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงความก้าวหน้า ผลสำเร็จของงาน ผลกระทบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด และบรรลุผลสัมฤทธิ์ของงานตามเป้าหมายที่กำหนด และช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

บทที่ ๒

แนวคิด กฎหมาย หลักเกณฑ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด กฎหมาย หลักเกณฑ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ เป็นการตรวจสอบประเภทการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Performance Auditing) ที่ได้ศึกษา และรวบรวมแนวคิด หลักการ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการตรวจสอบ ดังนี้

๑. แนวคิดของการตรวจสอบภายในภาครัฐ
๒. กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน
๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชาย

๑. แนวคิดของการตรวจสอบภายในภาครัฐ

การตรวจสอบผลการดำเนินงาน เป็นการตรวจสอบที่มุ่งจะตรวจสอบหรือค้นหาข้อเท็จจริงว่าการดำเนินงานหรือการใช้ทรัพยากรขององค์กร แผนงาน งาน โครงการ หรือกิจกรรมเป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและคุ้มค่าหรือไม่เพียงใด ในปัจจุบันแนวคิดการตรวจสอบในลักษณะนี้ได้รับความสนใจมากขึ้น ไม่เพียงแต่ในภาครัฐบาล ภาคเอกชนก็ให้ความสนใจและนำมาใช้เช่นกัน โดยหลักการสำคัญแล้วจะเกี่ยวข้องกับความประหยัด (Economy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ซึ่งทั้ง ๓ ประการ เป็นความสัมพันธ์ตั้งแต่ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต หรือผลงาน (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ไปจนถึงการวางแผน (Planning) การติดตาม (Monitoring)

แนวคิดเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงานนี้ ได้ถูกนำมาใช้ในภาครัฐอย่างเป็นทางการในสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตั้งแต่เริ่มใช้พระราชบัญญัติตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้พัฒนาแนวทางและวิธีการตรวจสอบต่อเนื่องตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การตรวจสอบภาครัฐจะดำเนินการควบคู่กันไประหว่างการตรวจสอบทางการเงินและการตรวจสอบการดำเนินงาน ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ แนวคิดของการตรวจสอบภาครัฐสมัยใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

๑. ความหมายของการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างอิสระและเที่ยงธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร การตรวจสอบภายในจะช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่กำหนด โดยใช้การประเมินและการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและกำกับดูแล อย่างเป็นระบบและมีระเบียบวิธี (อนุญา ภัทรมนตรี.๒๕๕๒ : ๑-๔)(กรมบัญชีกลาง : มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจรรยาบรรณการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ, ๒๕๖๐)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. แนวทางการตรวจสอบภายใน. พิมพ์ครั้งที่ ๑.ปทุมธานี : บริษัท คูมายเบส จำกัด, ๒๕๔๘ การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) หมายถึง การให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ ผู้ตรวจสอบภายในขององค์กรจะเป็นผู้ทำหน้าที่วิเคราะห์ เสนอแนะ และให้คำปรึกษาจากกระบวนการตรวจสอบภายใน โดยการตรวจสอบอาจจำแนกได้หลายประเภทในแต่ละองค์กร

จะเห็นได้ว่า การให้คำนิยามของคำว่า “การตรวจสอบภายใน” ของทั้ง ๒ แหล่งอ้างอิงล้วนแต่ให้คำจำกัดความของการตรวจสอบภายในไว้ในแนวทางเดียวกัน สรุปได้ว่า “ การตรวจสอบภายใน หมายความว่า กิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานของส่วนราชการให้ดีขึ้น ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ”

๒. ประเภทของการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในในกิจกรรมใด ๆ สามารถแบ่งงานตรวจสอบภายในได้ ๒ ลักษณะ คือ การบริการให้ความเชื่อมั่น และการบริการให้คำปรึกษา (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ๒๕๔๑ ข: ๑๕-๑๗)

๒.๑ การบริการให้ความเชื่อมั่น (Assurance Services) หมายถึง การตรวจหลักฐานต่าง ๆ อย่างเที่ยงธรรมเพื่อนำมาประเมินผลอย่างเป็นอิสระในกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลกิจกรรมที่ดีขององค์กร โดยต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งแบ่งออกได้หลายด้าน อาทิ เช่นการตรวจสอบการดำเนินงาน (Operational Auditing) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน(Performance Audit) โดยมุ่งเน้น ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และความประหยัด (Economy) การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Audit) การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Audit) การตรวจสอบสารสนเทศ (Information Technology Audit) การให้บริการทางวิชาชีพในเรื่องต่าง ๆ (Attestation)

๒.๒ การบริการให้คำปรึกษา (Consulting Services) หมายถึง กิจกรรมให้คำแนะนำ และให้บริการที่เกี่ยวข้องกับองค์กรลักษณะและขอบเขตของงานเป็นไปตามความตกลงร่วมกันกับองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรซึ่งตัวอย่างกิจกรรมงานให้คำปรึกษา อาทิเช่น การให้คำปรึกษา คำแนะนำ การอำนวยความสะดวกการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

๓. หน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (๒๕๔๖: ๒๐-๒๘) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในไว้ ดังนี้

๑. สอบทานและรายงานความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลทางการเงิน การปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการวินิจฉัย และวัดผลการดำเนินงาน

๒. สอบทานการดำเนินงานหรือแผนงาน เพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด มีกระบวนการกำกับดูแลที่ดีและเหมาะสม

๓. สอบทานระบบงานที่มีผลกระทบต่อการทำงาน และการรายงานว่าได้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน ระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔. สอบทานความเหมาะสมของการเก็บรักษาทรัพย์สินและทดสอบว่าทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริง

๕. ประเมินว่าการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

๔. ประโยชน์ของการตรวจสอบภายใน

อุษณา ภัทรมนตรี (๒๕๔๕ : ๒๑-๒๒) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการตรวจสอบภายในไว้ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลที่ดี (Good Corporate Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency)

๒. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accounting ability and Responsibility)

๓. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance)

๔. เป็นมาตรการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Check and Balance)

๕. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signal) เกี่ยวกับการประพุดติมิชอบหรือการทุจริตภายในองค์กร

๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของงานตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในจะประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในระดับใดขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานความสำเร็จที่สำคัญ ประกอบด้วย (**อุษณา ภัทรมนตรี. ๒๕๕๓: ๑-๑๙-๑-๒๐**)

๑. นโยบาย กฎบัตรและการสนับสนุนของคณะกรรมการฝ่ายบริหาร

- กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในและคณะกรรมการที่อิสระให้ชัดเจน

- มอบอำนาจในการตรวจสอบให้เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ

- การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นในการตรวจสอบ

- การติดตามและสั่งการตามรายงานการตรวจสอบภายใน

- การให้เวลาเข้าประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานตรวจสอบ

๒. วัฒนธรรมองค์กรและความเข้าใจของผู้รับการตรวจวัฒนธรรมองค์กรในการยอมรับงานตรวจสอบภายใน มีส่วนสำคัญในการเพิ่มความสำเร็จของงานตรวจสอบ

๓. มาตรฐานและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ คุณภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบควรสอดคล้องกับมาตรฐานและจริยธรรมแห่งวิชาชีพสากลเพื่อให้เกิดการยอมรับ

๔. ความพร้อมของระบบงานและสารสนเทศกิจการที่มีข้อมูลพร้อมย่อมพัฒนางานตรวจสอบได้เร็วและกว้างขวางกว่ากิจการที่ระบบข้อมูลยังล้าสมัยหรือเชื่อถือไม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการ (Performance Auditing)

นางละเอียด เอี่ยมสุวรรณ.๒๕๕๖.คู่มือการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการ (Performance Auditing). กลุ่มตรวจสอบภายใน กรมควบคุมโรค. การตรวจสอบผลการดำเนินงานของโครงการ (Performance Auditing) เป็นกระบวนการตรวจสอบที่เน้นการวัดผลการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการหรือไม่ โดยเน้นการประเมินความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และการประหยัด (Economy) โดยให้ความสำคัญกับผลงานที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และการใช้ทรัพยากร ภายใต้กรอบระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบข้อบังคับด้วย ซึ่งกระบวนการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning)
๒. การปฏิบัติงานตรวจสอบ (Examination)
๓. การรายงาน (Reporting)
๔. การติดตาม (Follow-up)

สำหรับแนวคิดการจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบ มีหลายแนวคิด ดังนี้

กรมบัญชีกลาง.มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจรรยาบรรณการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ, ๒๕๖๐ การจัดทำแนวทางการปฏิบัติงาน หมายถึง การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทีมงานใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแต่ละเรื่องที่จะตรวจสอบ ด้วยวัตถุประสงค์อะไร ที่หน่วยรับตรวจใด ณ เวลาใด และใช้วิธีการและเทคนิคการตรวจสอบใด จึงจะช่วยให้การรวบรวมหลักฐานในรายละเอียดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มงานมาตรฐานด้านการตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง. แนวปฏิบัติการตรวจสอบภายใน, ๒๕๔๖ กล่าวว่า การจัดทำแนวทางการปฏิบัติงาน หมายถึง การกำหนดวิธีปฏิบัติงานในรายละเอียดที่ผู้ตรวจสอบภายในต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในรายละเอียดว่าในการตรวจสอบแต่ละเรื่อง จะต้องตรวจสอบอะไรบ้าง ด้วยวัตถุประสงค์อะไรที่หน่วยรับตรวจใด ณ เวลาใด และใช้วิธีการและเทคนิคการตรวจสอบใด ซึ่งจะช่วยให้การรวบรวมหลักฐาน ในรายละเอียดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดทำรายละเอียดขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติงานตรวจสอบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด

นายภิญโญ ปรัชญกุล. ๒๕๕๕. เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตร เทคนิคการพัฒนาแนวการตรวจสอบ, ตุลาคม ๒๕๕๕. สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ. แนวการตรวจสอบ (Audit program) หมายถึง เอกสารที่ผู้ตรวจสอบบันทึกวิธีการในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประเมิน การบันทึก และรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ รวมทั้งระบุถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตของงานตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบ ระยะเวลาที่จะใช้ ผู้ตรวจสอบภายในที่รับผิดชอบ โดยปกติแล้วหัวหน้าทีมตรวจสอบจะเป็นผู้จัดทำและอนุมัติโดยผู้บริหารงานตรวจสอบที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้มีความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบจะบรรลุวัตถุประสงค์

แต่ทั้งหมดที่กล่าวมานั้น หลักการที่สำคัญที่สุดของ Audit Program ก็คือ **ต้องจัดทำขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษร** บอกให้ทราบถึงแผนปฏิบัติงานของ Auditor เรื่องการตรวจสอบ การสังเกต การยืนยันยอด และการสอบถาม โดยต้องมีการกำหนดรายละเอียดขั้นตอนในการรวบรวมหลักฐานที่สำคัญตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน

๒. กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน เกิดขึ้นจากระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากกระทรวงการคลัง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจึงเน้นการตรวจสอบการเงิน บัญชี การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เท่านั้น เพื่อให้งานตรวจสอบภายในมีสมรรถนะเข้มแข็ง ภาครัฐจึงพยายามเพิ่มสมรรถนะการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Performance Auditing) และติดตามผลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการด้านต่างๆ ขององค์การ ซึ่งต้องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบควบคุมภายในที่สำคัญที่องค์การต้องจัดให้มีขึ้นไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัด สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ภาครัฐโดยกระทรวงการคลัง ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุน กำกับ ดูแลหน่วยงานตรวจสอบภายในระดับกระทรวง ระดับกรม ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑ โดยมาตรา ๗๙ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดนั้น กระทรวงการคลังจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน ให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและประเมินผลราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.ต.ป.)
๒. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕
๓. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการการบริหารกิจการมบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖
๔. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและประเมินผลราชการ พ.ศ. ๒๕๔๘
๕. หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงาน

ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

๖. หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

๗. หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชาย

“ฟ้าทะลายโจร” คืออะไร?

ฟ้าทะลายโจร หรือชื่อทางวิทยาศาสตร์ *Andrographis paniculate* คือ สมุนไพรไทยที่ใช้รักษาโรคโดยใช้ส่วนของใบและลำต้น โดยทั่วไปแล้วช่วงเวลาที่เก็บมาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์เป็นยานั้นจะอยู่ที่ประมาณ ๓ เดือนหลังเริ่มออกดอก ทั้งนี้ตามตำราได้แนะนำว่าให้ล้างจนสะอาดหมดจดแล้วเก็บไว้ในที่แห้ง ไม่มีความอับชื้น ทั้งนี้ไม่ควรเก็บไว้นานเกินกว่า ๑ ปี เพราะจะทำให้สารออกฤทธิ์สำคัญทางเภสัชวิทยาสลายหายไปหมด วิธีการปลูกนั้นง่ายมาก เมื่อถึงฤดูฝนให้โรยเมล็ดลงดิน กลีดยดินกลบทับอีกรอบหนึ่ง แล้วจึงรดน้ำให้ชุ่ม ซึ่งปกติแล้วลำต้นของพืชชนิดนี้จะสูงประมาณ ๓๐ - ๖๐ ซม. ใบเดี่ยวสีเขียวเข้ม ดอกเป็นสีขาวช่อใหญ่ ให้ผลลักษณะทรงกระบอกด้านในมีเมล็ดเล็ก ๆ อย่างที่กล่าวข้างต้นแล้วว่าเมื่อปลูกประมาณ ๓ - ๔ เดือนก็เก็บเกี่ยวไปใช้ประโยชน์ได้เลย ไม่ว่าจะเป็นดินอะไรพืชชนิดนี้ก็เติบโตดี ไม่มีปัญหาล้มตาย

ประโยชน์ที่สำคัญของฟ้าทะลายโจร

- ฟ้าทะลายโจร ถือเป็นสมุนไพรไทยปลูกง่ายมีประโยชน์สำคัญมากมาย ซึ่งจะขออธิบายหลัก ๆ ทั้งหมด ๖ ด้าน ดังนี้
๑. ช่วยรักษาอาการท้องเสีย เริ่มต้นเลยก็คือประโยชน์ในการช่วยรักษาเรื่องเกี่ยวกับท้องเสีย อาหารเป็นพิษ หรือ ท้องเดิน โดยจะเป็นการขับเอาสารพิษที่มีอยู่ในลำไส้ออกมา ป้องกันผนังลำไส้ไม่ให้เกิดการระคายเคือง และลำไส้ไม่ เคลื่อนไหวจนเสียดท้องขึ้นอีก ทำให้การทำงานของระบบขับถ่ายเป็นปกติ
  ๒. ฟ้าทะลายโจรช่วยรักษาอาการหวัด ด้วยความที่มีสารพฤกษศาสตร์ที่พบได้อย่างสารฟลาโวนอยด์ สารไดเทอร์ปีน แลคโตน ฯลฯ จึงทำให้มีฤทธิ์ในการบรรเทาอาการไข้หวัด รวมถึงโรคไข้หวัดใหญ่ได้ ช่วยกระตุ้นให้ร่างกายสร้าง ภูมิคุ้มกันใหม่ เชื่อใช้จึงค่อย ๆ ลดลงและหายเองในที่สุด
  ๓. ช่วยรักษาเกี่ยวกับการอักเสบต่าง ๆ ของร่างกาย ถือเป็นอีกประโยชน์ที่มีต่อร่างกายของฟ้าทะลายโจร อันเนื่องมาจาก มีสรรพคุณในการช่วยยับยั้งสารที่ก่อให้เกิดอาการอักเสบของร่างกาย พร้อมต้านสารอนุมูลอิสระที่อยู่ภายในการ แข็งตัวของเลือด จึงบรรเทาอาการอักเสบที่ร่างกายตอบสนองได้เป็นอย่างดี
  ๔. ช่วยรักษาโรคงูสวัด เมื่อเราได้รับประทานสมุนไพรชนิดนี้แบบแคปซูลก่อนอาหารแบบประมาณ ๒ - ๓ เม็ด และ รับประทานติดต่อกันวันละ ๓ เวลา นาน ๓ สัปดาห์ ช่วยบรรเทาอาการงูสวัดที่เป็นอยู่ไม่ทำให้ลุกลามมากขึ้น
  ๕. ช่วยรักษาเกี่ยวกับใช้รากสาดน้อย ใช้รากสาดน้อยหรือใช้ไทฟอยด์เป็นเชื้อที่ฝังอยู่ในเนื้อเยื่อผนังลำไส้เล็ก หรือต่อม น้ำเหลือง ทำให้ร่างกายอ่อนแอ แนะนำว่าให้รับประทานสมุนไพรประเภทนี้แบบแคปซูลในช่วงก่อนอาหารจำนวน ๒ เม็ด ๓ เวลา ติดต่อกันนาน ๓ สัปดาห์ จะช่วยให้เชื้อที่ฝังอยู่นี้สลายตัวไปได้อัตโนมัติ
  ๖. ช่วยรักษาอาการริดสีดวงทวาร ใครจะรู้ว่าโรคริดสีดวงทวารที่เป็นกันอยู่นั้น สมุนไพรประเภทนี้ช่วยได้เป็นอย่างดี ไม่ ทำให้มีเลือดออก หรือใครที่ปวดหน่วง ๆ ก็หายไป ที่สำคัญทำให้ระบบขับถ่ายง่ายขึ้น อุจจาระนิ่มขึ้นทำให้ไม่บาด หรือเสียดสีจนเจ็บปวด แนะนำว่าให้รับประทานแบบแคปซูลก่อนอาหารครั้งละ ๒ - ๓ เม็ด ๓ เวลา และช่วงก่อน เข้านอนด้วย ติดต่อกันจนกว่าอาการริดสีดวงจะดีขึ้น

การวิจัยฟ้าทะลายโจร

เรื่องของฟ้าทะลายโจรนั้น สวก. ได้มีการสนับสนุนทุนวิจัยที่ครอบคลุมกรอบวิจัยสมุนไพร เพื่อนำ สมุนไพรไทยมาใช้ประโยชน์ทางยาให้ได้มากที่สุด โดยการศึกษาเฉพาะเรื่องของฟ้าทะลายโจร มีการสนับสนุนทุน วิจัยเกษตรมากกว่า ๓๐ โครงการ เริ่มตั้งแต่ระบบการปลูกที่เหมาะสมกับพืชชนิดนี้ การพัฒนาระบบการผลิตใน โรงเรือนอัจฉริยะ การแก้ไขจีโนมเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตสารแอนโดรกราโฟไลด์ ศึกษาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ คุณภาพสูงต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตตามมาตรฐาน GAP การจัดการดินที่มีผลต่อสารออกฤทธิ์ การกลายพันธุ์ การพัฒนาพันธุ์เพื่อกระตุ้นให้สร้างสารออกฤทธิ์ รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์ทางยาทั้งในมนุษย์และสัตว์ เช่น การ พัฒนาระบบการผลิตสารสกัดที่มีมาตรฐานสารสกัดแอนโดรกราโฟไลด์ในระดับอุตสาหกรรมด้วยคลื่นเสียงความถี่ สูงหรือวิธีทางกายภาพและเคมีแบบต่าง ๆ การนำสารสกัดที่ได้ไปใช้เป็นสารยับยั้งเซลล์มะเร็งเต้านมและยับยั้งการ อักเสบของเซลล์ปอดและการพัฒนาการเกิดพยาธิสภาพปอดเรื้อรัง การพัฒนาคุณภาพสารสกัดและผลิตภัณฑ์พร้อม ใช้เพื่อรักษาสิว รักษาบาดแผลที่มีความลึกตั้งแต่ชั้นหนังแท้และนำไปประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์แผ่นแปะสิว การ พัฒนาผลิตภัณฑ์สเปรย์พ่นปากเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัส ศึกษาความเป็นไปได้สำหรับใช้เป็นแผ่นกรองอากาศ ยับยั้งจุลชีพ นำมาศึกษาประโยชน์ในการปกป้องกระดูกอ่อนและการซ่อมแซมเนื้อเยื่อกระดูกอ่อนในหลอดทดลอง เป็นต้น

ข้อควรระวังในการใช้ฟ้าทะลายโจร

แม้ว่าฟ้าทะลายโจรจะเป็นประโยชน์ต่อร่างกายก็จริง แต่กระนั้นแล้วก็มีข้อควรระวังในการใช้งานอยู่ด้วย ได้แก่ ระวังเมื่อต้องใช้อยู่ร่วมกับความดันเลือดเพราะมีฤทธิ์เสริมกัน ทำให้ร่างกายได้รับสารปริมาณมากเกินไปได้ และการใช้ร่วมกับยาต้านการจับตัวของเลือด ยาแก้อักเสบเป็นลิ่ม รวมถึงยาที่มีกระบวนการเมแทบอลิซึมผ่านเอนไซม์ Cytochrome P๔๕๐ (CYP) เพราะสมุนไพรนี้มีฤทธิ์ยับยั้งสารข้างต้น

นอกจากนี้หากใช้ติดต่อกันเกิน ๓ วันแล้วอาการไม่ดีขึ้น ระหว่างใช้อาการรุนแรงขึ้นให้รีบหยุดแล้วพบแพทย์ ที่สำคัญใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานเสี่ยงต่อไต และแขนขาชา อ่อนแรงลง เสี่ยงต่อความพิการที่อาจเกิดขึ้นตามมาภายหลัง

ทั้งหมดนี้ก็เป็นรายละเอียดรอบด้านเกี่ยวกับฟ้าทะลายโจร เริ่มตั้งแต่การทำความรู้จักตัวสมุนไพรให้มากขึ้น ประโยชน์ที่มี งานวิจัยที่ยืนยันว่าได้ผล รวมถึงข้อควรระวังต่าง ๆ เพื่อให้นำไปปรับใช้ ไม่เกิดอันตรายต่อร่างกายขณะใช้ยา ซึ่งหวังว่าจะช่วยบรรเทาอาการที่เกิดขึ้นกับทุก ๆ คนยิ่งกว่าเดิม ท้ายที่สุดที่พึงระวังอย่างยิ่งก็คือ หากไม่ได้มีอาการป่วยที่จำเป็นต้องใช้ห้ามใช้สมุนไพรชนิดนี้โดยเด็ดขาด เพราะมีโอกาสส่งผลต่อร่างกายในเชิงลบ หรือหากจำเป็นต้องรับประทานควรปรึกษาแพทย์แผนโบราณและแผนปัจจุบันควบคู่กันไปด้วย

ที่มา :

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)
AGRICULTURAL RESEARCH DEVELOPMENT AGENCY (PUBLIC ORGANIZATION)

กระชาย

กระชาย (กระชายขาว, กระชายเหลือง) ชื่อสามัญ Fingerroot, Chinese ginger, Chinese keys, Galingale
 กระชาย ชื่อวิทยาศาสตร์ *Boesenbergia rotunda* (L.) Mansf. จัดอยู่ในวงศ์ขิง (ZINGIBERACEAE)

สมุนไพรกระชาย มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ว่านพระอาทิตย์ (กรุงเทพมหานคร), กระชายดำ กะแอน ขิงทราย (มหาสารคาม), จีปู ซีฟู เปาซอเร้าะ เป้าสี่ เป้าะสี่ ระแอน เป้าะซอเร้าะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), ละแอน (ภาคเหนือ), ขิงจีน เป็นต้น

ลักษณะของกระชายเหลือง

- ต้นกระชาย** มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจัดเป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าสั้น แดงหน่อได้ มีรากอวบ เป็นรูปทรงกระบอกหรือรูปทรงไข่ค่อนข้างยาว ปลายเรียว มีความยาวประมาณ ๔-๑๐ เซนติเมตร และกว้างประมาณ ๑-๒ เซนติเมตร ออกเป็นกระจุก ผิวมีสีน้ำตาลอ่อน ส่วนเนื้อในมีสีเหลือง และมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว มักพบขึ้นในป่าดิบร้อนชื้น
- ใบกระชาย** คือลักษณะของส่วนที่อยู่เหนือดิน มีประมาณ ๒-๗ ใบ ลักษณะของใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ ลักษณะเป็นรูปรี ใบยาวประมาณ ๑๒-๕๐ เซนติเมตรและกว้างประมาณ ๕-๑๒ เซนติเมตร โคนใบมนหรือแหลม ส่วนปลายใบเรียวแหลม มีขอบเรียบ เส้นกลางใบ ด้านใบ และกาบใบด้านบนจะเป็นร่อง ส่วนด้านล่างจะนูนเป็นสัน ด้านใบเรียบมีความยาวประมาณ ๗-๒๕ เซนติเมตร ส่วนกาบใบเป็นสีชมพูยาวประมาณ ๗-๒๕ เซนติเมตร ระหว่างก้านใบและกาบใบจะมีลึนใบ
- ดอกกระชาย** ออกดอกเป็นช่อแบบช่อเชิงลด โดยจะออกที่ยอดระหว่างกาบใบคู่ในสุด มีความยาวประมาณ ๕ เซนติเมตร แต่ละดอกจะมีใบประดับ ๒ ใบ มีสีขาวหรือสีขาวยอมชมพูอ่อน ๆ เป็นรูปใบหอกกว้างประมาณ ๘ มิลลิเมตร และยาวประมาณ ๓.๕-๔.๕ เซนติเมตร ที่กลีบเลี้ยงมีสีขาวหรือสีขาวยอมชมพูอ่อน โคนติดกันเป็นหลอด ยาวประมาณ ๑.๗ เซนติเมตร ปลายจะแยกเป็น ๓ แฉก ส่วนกลีบดอกมีสีขาวหรือสีขาวยอมชมพูอ่อน โคนติดกันเป็นหลอด ยาวประมาณ ๖ เซนติเมตร และปลายแยกเป็น ๓ กลีบ เป็นรูปใบหอก มีขนาดไม่เท่ากัน กลีบใหญ่มี ๑ กลีบ กว้างประมาณ ๗ มิลลิเมตรและยาวประมาณ ๑.๘ เซนติเมตร ส่วนอีก ๒ กลีบจะมีขนาดเท่ากัน กว้างประมาณ ๕ มิลลิเมตร และยาวประมาณ ๑.๕ เซนติเมตร มีเกสรตัวผู้อยู่ ๖ อัน แต่มี ๕ อันที่เปลี่ยนไปมีลักษณะเหมือนกลีบดอก โดย ๒ กลีบบนมีสีชมพู รูปไข่กลับขนาดเท่ากัน มีความกว้างประมาณ ๑.๒ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๑.๗ เซนติเมตร ส่วนอีก ๓ กลีบล่างมีสีชมพูติดกันเป็นกระพุ้ง มีความกว้างประมาณ ๒ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๒.๗ เซนติเมตร และที่ปลายจะแผ่กว้างประมาณ ๒.๕ เซนติเมตร มีสีชมพูหรือสีม่วงแดงเป็นเส้นอยู่เกือบทั้งกลีบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตรงกระเปาะและปลายกลีบ จะมีเกสรตัวผู้ที่สมบูรณ์อยู่ ๑ อัน ก้านชูอับเรณูหุ้มก้านเกสรตัวเมีย
- ผลกระชาย** ผลแก่จะแตกเป็น ๓ เสี่ยง มีเมล็ดค่อนข้างใหญ่

ชนิดของกระชาย

กระชายมีอยู่ด้วยกัน ๓ ชนิด คือ กระชายดำ กระชายแดง และกระชายเหลือง (แต่ในบทความนี้เราจะพูดกันถึงกระชายเหลืองครับ) โดยกระชายเป็นพืชสมุนไพรที่คนไทยต่างรู้จักกันเป็นอย่างดี สามารถนำมาปรุงเป็นอาหารได้หลากหลายเมนู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำมาใช้เป็นส่วนผสมสำคัญในแกงป่า หรือผัดต่าง ๆ โดยส่วนที่นิยมนำมาใช้ประกอบอาหารกันมากที่สุดคือ รากสะสมอาหาร หรือที่เรียกว่า "นมกระชาย" ซึ่งรากกระชายนี้จะมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว สามารถใช้เป็นผักจิ้มได้โดยตรง แต่คนส่วนใหญ่มักจะนิยมนำมาใช้เป็นเครื่องแกงซะมากกว่า เพราะมีคุณสมบัติในการช่วยดับกลิ่นคาวของเนื้อสัตว์เนื้อปลาได้เป็นอย่างดี

กระชายที่นิยมใช้กันก็คือกระชายเหลืองและกระชายดำ ซึ่งกระชายดำปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยม จนทำให้กระชายเหลืองถูกลดความสำคัญลงไป แต่ว่ากันว่าในด้านสรรพคุณทางยาสมุนไพร กระชายเหลืองนั้นดีกว่ากระชายดำ เพราะบางทีเราก็คิดไปเองว่าสมุนไพรถ้าเป็นสีเข้มกว่าก็น่าจะมีประโยชน์มากกว่า แถมกระชายดำยังได้รับการโปรโมตทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนทั่วไปหลงคิดว่ากระชายดำนั้นดีกว่ากระชายเหลืองนั่นเอง สมุนไพรกระชาย มีสรรพคุณทางยานานับประการ จนได้ชื่อในวงการแพทย์แผนไทยว่าเป็น "โสมไทย" เนื่องจากกระชายกับโสมมีความคล้ายคลึงกันหลายอย่าง เช่น สรรพคุณในการบำรุงกำลังและเสริมสมรรถภาพทางเพศ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสมุนไพรทั้งสองชนิด ทั้งกระชายและโสมต่างก็เป็นพืชที่มีส่วนสะสมอาหารที่ใช้เป็นยาอยู่ใต้ดินเหมือนกัน แล้วยังสามารถเรืองแสงในที่มืดได้เหมือนกันด้วย และในเรื่องของลักษณะที่คล้ายกับรูปร่างมนุษย์เหมือน ๆ กัน ซึ่งบางครั้งเราจะเรียกโสมว่า "โสมคน" และเรียกกระชายว่า "นมกระชาย" (เนื่องจากกระชายมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับนมผู้หญิงนั่นเอง และบางครั้งก็ดูคล้ายเพศชาย จึงเกิดความเชื่อที่ว่ามันน่าจะมีความเกี่ยวข้องในเรื่องสรรพคุณทางเพศ)

สรรพคุณของกระชาย

๑. กระชายมีสรรพคุณช่วยบำรุงร่างกาย เป็นยาอายุวัฒนะ
๒. ช่วยบำรุงธาตุในร่างกาย (ใบ)
๓. กระชายเหลืองมีสรรพคุณช่วยแก้ลมวิงเวียน แน่นหน้าอก
๔. ช่วยบำรุงกำลัง เสริมสมรรถภาพทางเพศ บำบัดโรคคนขาไม่ขึ้นหรือโรคอิตี (Erectile Dysfunctional หรือ ED) (เหง้าใต้ดิน)
๕. ช่วยบำรุงหัวใจ ด้วยการใช้น้ำและรากของกระชายนำมาปอกเปลือก ล้างน้ำให้สะอาด นำมาหั่นตากแห้ง แล้วบดจนเป็นผง และให้ใช้ผงแห้งที่เตรียมไว้ประมาณ ๑ ช้อนชา นำมาชงกับน้ำร้อนครึ่งถ้วยชา แล้วรับประทานเพียงครั้งเดียว (เหง้า, ราก)
๖. ช่วยบำรุงกระดูก ช่วยทำให้กระดูกไม่เปราะบาง
๗. ช่วยปรับสมดุลของฮอร์โมนต่าง ๆ ในร่างกาย
๘. ช่วยบำรุงกำหนัด แก้อาการกามตายด้าน (เหง้าใต้ดิน)
๙. ช่วยบำรุงสมอง เพราะช่วยทำให้เลือดไปเลี้ยงสมองส่วนกลางได้ดีมากขึ้น
๑๐. ช่วยปรับสมดุลของความดันโลหิตในร่างกาย ช่วยลดความดันโลหิตเมื่อความดันโลหิตสูง แต่เมื่อความดันโลหิตต่ำก็จะช่วยทำให้ความดันเพิ่มขึ้นจนเป็นปกติ
๑๑. สรรพคุณกระชายช่วยแก้โลหิตเป็นพิษ (ใบ)
๑๒. กระชายมีสรรพคุณทางยาช่วยแก้โรคในปากและคอ เช่น ปากเปื่อย ปากแห้ง ปากเป็นแผล (ใบ, เหง้า)
๑๓. ช่วยแก้ฝ้าขาวในปาก ด้วยการใช้น้ำกระชายที่ล้างสะอาดนำมาบดแบบไม่ต้องปอกเปลือก แล้วใส่ในโถปั่นพอหยาบ แล้วนำมาใส่ขวดปิดฝาแช่ไว้ในตู้เย็น แล้วนำมากินก่อนอาหารครั้งละ ๑ ช้อนชาเล็ก กินวันละ ๓ มื้อ ก่อนอาหารประมาณ ๑๕ นาที ประมาณ ๑ อาทิตย์ (ราก)
๑๔. เหง้าใต้ดินมีรสเผ็ดร้อนและขม มีสรรพคุณช่วยแก้อาการปวดท้อง มวนในท้อง อากาศท้องอืด ท้องเฟ้อ ด้วยการใช้น้ำและรากประมาณครึ่งกำมือ ถ้าสดให้ใช้ประมาณ ๕-๑๐ กรัม แต่ถ้าเป็นแห้งให้ใช้ประมาณ ๓-๕ กรัม แล้วนำมาต้มน้ำดื่มแก้อาการ หรือจะนำมาใช้ปรุงเป็นอาหารไว้รับประทานก็ได้เช่นกัน (เหง้าใต้ดิน)
๑๕. ช่วยแก้อาการท้องร่วง ท้องเดิน ด้วยการใช้น้ำสด ๑-๒ เหง้า ใช้เหง้าที่ปิ้งไฟแล้วนำมาฝนหรือตำผสมกับน้ำปูนใส หรือจะคั้นให้ข้น ๆ แล้วนำมารับประทานครั้งละ ๑-๒ ช้อนชาก็ได้ (เหง้า, ราก)
๑๖. ช่วยแก้บิด โดยใช้เหง้าสดประมาณ ๒ เหง้า นำมาบดจนละเอียดแล้วเติมน้ำปูนใส คั้นเอาแต่น้ำมาดื่ม (เหง้าสด)
๑๗. ช่วยรักษาอาการท้องเดินในเด็ก (เหง้า, ราก)
๑๘. รากกระชายมีสรรพคุณช่วยแก้โรคกระเพาะ (ราก)
๑๙. ช่วยแก้อาการบิดมูกเลือด (เหง้า, ราก)
๒๐. ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ แก้อาการปัสสาวะพิการ (เหง้า, ราก)
๒๑. ช่วยบำรุงตับและไตให้แข็งแรง ช่วยรักษาโรคไต ช่วยทำให้ไตทำงานได้ดียิ่งขึ้น
๒๒. ช่วยป้องกันไทรอยด์เป็นพิษ
๒๓. ช่วยรักษาอาการกระเพาะปัสสาวะเกร็ง ซึ่งในกรณีนี้อาจจะต้องใช้เม็ดบัวที่ต้มแล้วนำมารับประทานร่วมด้วย
๒๔. ช่วยแก้อาการไส้เลื่อนในเพศชาย
๒๕. ช่วยควบคุมไม่ให้ต่อมลูกหมากโต
๒๖. ช่วยบำรุงมดลูกของสตรี ป้องกันไม่ให้มดลูกโต
๒๗. แก้อาการตกขาว ช่วยขับระดูขาวของสตรี (เหง้า)
๒๘. ช่วยขับน้ำคาวปลาของสตรีหลังคลอดบุตร
๒๙. ใช้เป็นยารักษาโรคสีดวงทวาร ด้วยการใช้น้ำสดประมาณ ๖๐ กรัม (๖-๘ เหง้า) นำมาผสมกับเนื้อมะขามเปียกประมาณ ๖๐ กรัม เกลือแกง ๓ ช้อนแกง และนำมาตำแล้วต้มกับน้ำ ๖ แก้ว แล้วเคี่ยวจนเหลือ ๒ แก้ว นำมารับประทานครั้งละครึ่งแก้วก่อนนอน แล้วรับประทานติดต่อกันประมาณ ๑ เดือนจนกว่าจะหาย (เหง้าใต้ดิน)
๓๐. ใบช่วยถอนพิษต่าง ๆ (ใบ)

๓๑. ใบช่วยถอนพิษต่าง ๆ (ใบ)
๓๒. ช่วยแก้อาการปวดเมื่อย ด้วยการใช้เหง้าหรือรากแก่ ๆ นำมาหั่นเป็นแว่นบาง ๆ แล้วนำไปตากแห้งและนำมาชงกับน้ำดื่ม (ราก, เหง้า)
๓๓. ช่วยบำรุงเส้นเอ็นให้แข็งแรง
๓๔. เหง้าและรากใช้เป็นยาภายนอก สรรพคุณช่วยรักษาซึ้กกลาก ซึ้กเกลื้อน (เหง้า, ราก)
๓๕. ช่วยรักษาโรคน้ำกัดเท้า ด้วยการใช้รากกระชายทั้งเปลือกมาล้างแล้วฝึ้งให้แห้ง ผานเป็นแว่น ๆ และนำไปต้มให้เป็นผงหยาบ ๆ และใช้น้ำมันมะกอกหรือน้ำมันมะพร้าวมาอุ่นในหม้อใบเล็ก ๆ เติมผงกระชาย ใช้น้ำมัน ๓ เท่าของปริมาณกระชาย แล้วนำมาหุงด้วยไฟอ่อน ๆ ราว ๑๕-๒๐ นาที แล้วกรองกระชายออก เก็บน้ำมันไว้ในขวดแก้วสีชา นำมาใช้ทาบริเวณที่เป็น (ราก)
๓๖. ช่วยแก้อาการคันหนังศีรษะจากเชื้อรา ด้วยการใช้น้ำมันดังกล่าว (จากสูตรรักษาโรคน้ำกัดเท้า) นำมาเข้าสู่สูตรทำเป็นแชมพูสระผม หรือจะใช้น้ำมันกระชายโกรกผสมแล้ววดให้เข้าหนังศีรษะก็ได้ แล้วค่อยล้างออก (น้ำมันกระชาย)
๓๗. ช่วยรักษาฝีด้วยการใช้เหง้ากับรากมาตำให้ละเอียดแล้วนำมาทาหัวฝีที่บวม จะทำให้หายเร็วยิ่งขึ้น (เหง้า, ราก)
๓๘. เหง้ามีฤทธิ์ในการช่วยต้านเชื้อราที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคผิวหนังและโรคในช่องปากดีพอสมควร (เหง้า)
๓๙. กระชายมีสารที่ออกฤทธิ์ช่วยต้านการก่อการกลายพันธุ์ โดยการบริโภครากกระชายสามารถช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งได้
๔๐. กระชายมีสารที่ออกฤทธิ์ทำให้อนุมูลอิสระเป็นกลาง จึงมีผลช่วยลดความเสียหายของการเกิดอนุมูลอิสระภายในร่างกายได้
๔๑. กระชายมีฤทธิ์ช่วยต้านการอักเสบ การบริโภคกระชายเป็นประจำอาจได้ผลคล้ายกับการรับประทานยาแอสไพรินและอาจจะช่วยป้องกันการเกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากการอักเสบเรื้อรังภายในร่างกายได้
๔๒. งานวิจัยจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาพบว่าสารสกัดจากกระชายสามารถช่วยต้านการเสื่อมของกระดูกอ่อนในหลอดทดลองได้ และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ
๔๓. งานวิจัยในประเทศกานาพบว่าสาร Pinostrobin จากรากและใบมีฤทธิ์ช่วยต้านเชื้อ Plasmodium falciparum ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดโรคมาลาเรีย
๔๔. งานวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์พบว่าสารสกัดคลอโรฟอร์มและเมทานอลจากรากของกระชายมีฤทธิ์ในการต้านการเจริญเติบโตของเชื้อ Giardia intestinalis ซึ่งเป็นพยาธิเซลล์เดียวในลำไส้ที่ก่อให้เกิดภาวะท้องเสีย ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากสำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง
๔๕. งานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่าสาร Pinostrobin, Pinoembrin, Panduratin A และ Alpinetin ของกระชายนั้นมีฤทธิ์ต้านแบคทีเรียได้หลายชนิด

ประโยชน์ของกระชาย

๑. ประโยชน์กระชาย สามารถนำมาทำเป็นน้ำกระชายปั่น ดื่มเพื่อเพิ่มความสดชื่น บำรุงร่างกาย ทำให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่าได้เป็นอย่างดี
๒. น้ำกระชายช่วยทำให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่ายิ่งขึ้น ช่วยทำให้เหนื่อยลง
๓. ช่วยทำให้เส้นผมแข็งแรง เปลี่ยนผมขาวให้กลับเป็นดำ ช่วยทำให้ผมบางกลับมากขึ้น และช่วยแก้ปัญหามผมร่วง ผมร่วงได้
๔. รากนำมาใช้เป็นเครื่องแกงในการประกอบอาหาร ช่วยดับกลิ่นคาวของเนื้อและปลาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาดุก ปลาไหล ปลากุลา เป็นต้น และยังทำให้อาหารมีกลิ่นและรสที่หอมแบบเป็นเอกลักษณ์อีกด้วย
๕. รากกระชายสามารถช่วยไล่แมลงได้ ด้วยการนำตะไคร้ ข่า หอมแดง ใบสะเดาแก่ นำมาตำผสมกันแล้วใช้ผสมกับน้ำฉีดในบริเวณที่มีแมลงรบกวน

แหล่งอ้างอิง : เว็บไซต์สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (เต็ม สมิตินันทน์), เว็บไซต์เทคโนโลยีชาวบ้าน, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, เว็บไซต์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดพะเยา, เว็บไซต์หมอชาวบ้าน (รศ.ดร.สุชาติพ ภูมิประวัดี), สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)

บทที่ ๓

กระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินงาน

กระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินงาน

การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรรักษาโรคและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ เป็นการตรวจสอบเน้นการประเมินความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความประหยัด ของโครงการด้วยการนำสมุนไพรรักษาโรคและกระชายขาวมาใช้ทางการแพทย์แผนไทยอย่างเหมาะสม ให้เกิดความเชื่อมั่นในการนำมาใช้ดูแลสุขภาพ มีขั้นตอนดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายใน
๒. กระบวนการตรวจสอบภายใน
๓. ขั้นตอนการตรวจสอบภายใน

วัตถุประสงค์การตรวจสอบภายใน

๑. เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรรักษาโรคและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด และปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้

๒. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรรักษาโรคและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงต่อไป

กระบวนการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการสำคัญของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กลุ่มตรวจสอบภายในใช้กระบวนการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดและใช้เป็นคู่มือใช้ตรวจสอบที่เป็นสากลและยอมรับทั่วไป

แผนภาพที่ ๑ ผังกระบวนการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการ

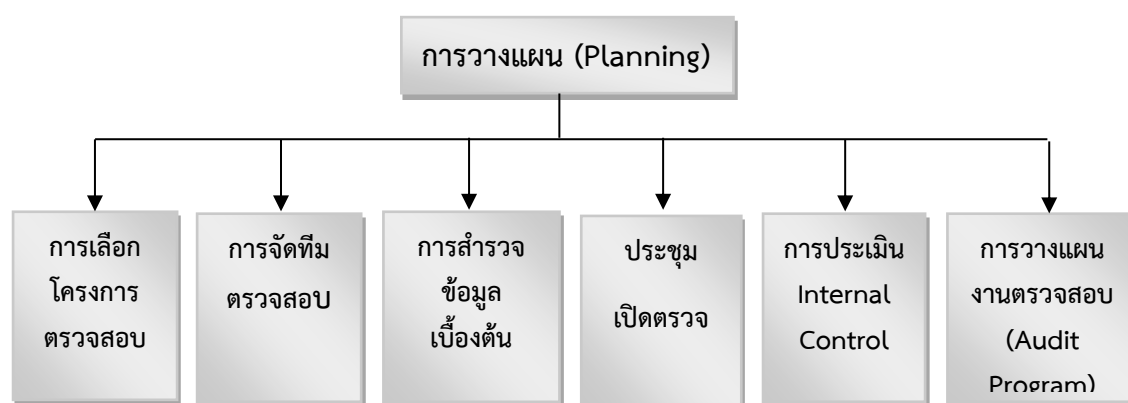
ขั้นตอนการตรวจสอบ

๑. การวางแผน (Planning)
๒. การปฏิบัติงานตรวจสอบ (Examination)
๓. การรายงานผลการตรวจสอบ (Reporting)
๔. การติดตามผล (Follow-up)

๑. การวางแผนการตรวจสอบ (Planning)

การวางแผนการตรวจสอบ งาน/โครงการ ประจำปีแต่ละปี จัดทำขึ้นภายหลังการพิจารณาคัดเลือกงาน/โครงการ ซึ่งจะจัดทำในเดือนสิงหาคมถึงกันยายนของทุก ๆ ปี โดยตรวจสอบติดตามงาน/โครงการ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งได้รับงบประมาณในแต่ละปี แผนการตรวจสอบผลการดำเนินงานนี้ จะประกอบด้วยแผนการตรวจสอบงาน/โครงการ ประจำปี และแผนหลังการตรวจสอบการดำเนินงาน งาน/โครงการ ระยะยาว ๓ ปี ขั้นตอนการวางแผน ตามแผนภาพที่ ๒

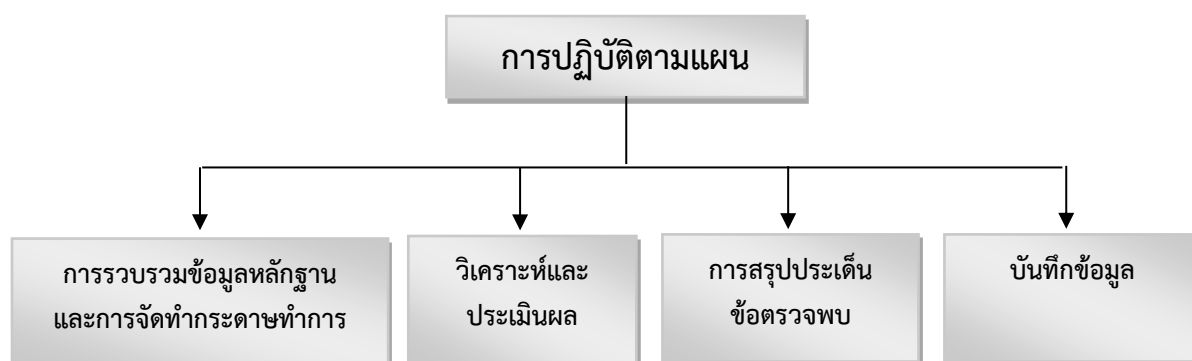
แผนภาพที่ ๒ แสดงขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการ

๒. การปฏิบัติงานตรวจสอบ (Examination)

เมื่อตามกระบวนการวางแผนงาน/โครงการ ประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว หน่วยรับตรวจจะร่วมปฏิบัติงานกับทีมตรวจสอบตามแผนที่วางไว้ โดยกำกับ ติดตามงานของหน่วยงานในสังกัดกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จะแจ้งหนังสือเปิดตรวจกับผู้บริหารของหน่วยรับตรวจ และผู้รับผิดชอบโครงการนั้น พร้อมแผนการลงพื้นที่ภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้น ๆ เสมือนการตรวจเยี่ยมหน่วยงาน เพื่อรวบรวมหลักฐานพร้อมทั้งจัดทำกระดาศาทำการ สรุปผลลัพธ์ (outcome) ของโครงการ และสรุปประเด็นข้อตรวจพบ ปัญหาอุปสรรค พร้อมเสนอแนะแนวทางปรับปรุงประสิทธิผลของงาน ดังแผนภาพที่ ๓

แผนภาพที่ ๓ ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ

เทคนิคการรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน

๑. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

๑.๑ เอกสารหลักฐานความเป็นมาและรายงานผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่

๑.๒ เอกสาร/บทความ/ความหมาย/คู่มือ/ประวัติ/งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่

๒. สัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ของกองการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและผลการดำเนินงานของโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ

๓. การตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ โดยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานดังนี้

๓.๑ การสุ่มตัวอย่างตรวจสอบผลการดำเนินงานของโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ เครือข่ายบริการ ๔ เขตบริการ จำนวน ๙ จังหวัด ได้แก่

เครือข่ายบริการที่ ๓ : จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร

เครือข่ายบริการที่ ๔ : จังหวัดนครนายก จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี

เครือข่ายบริการที่ ๕ : จังหวัดเพชรบุรี

เครือข่ายบริการที่ ๖ : จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดระยอง

๓.๒ การสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูลการดำเนินงานโครงการ ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ จำนวน ๙ จังหวัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุดดังนี้

☐ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร / หัวหน้าหน่วยงานที่เป็นคลังยาสมุนไพร เพื่อสอบถามความคิดเห็นในภาพรวมถึงการดำเนินงาน วิธีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จ นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ของการปลูกพืชสมุนไพรฟ้าทะลายโจร และการผลิตยาที่มีส่วนผสมของฟ้าทะลายโจร รวมทั้งแนวทางแก้ไขในการปรับปรุงพร้อมข้อเสนอแนะของการดำเนินงาน

☐ แบบสอบถามเจ้าหน้าที่หน่วยบริการแพทย์แผนไทยที่รับผิดชอบดูแล เพื่อสอบถามผลของการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ และติดตามผลของปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น การกระจายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไปยังหน่วยบริการต่าง ๆ ในสังกัด การเก็บข้อมูลในการรักษาผู้ป่วยมีผลลัพธ์อย่างไรบ้าง และหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในการใช้ยาสมุนไพร เป็นต้น พร้อมทั้งสอบถามถึงแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

๑. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการบันทึกข้อมูลที่ได้ทั้งหมดลงในกระดาษทำการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ และ

๒. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Office Excel และ Microsoft Office Word แล้วบันทึกลงในกระดาษทำการ

๓. การรายงานผลการตรวจสอบ (Reporting)

เมื่อได้ปฏิบัติงานตามแผนและแนวทางที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ ดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากกระดาดำทำการ เพื่อให้ได้ข้อมูลและหลักฐานที่เชื่อถือได้อย่างเพียงพอ

๒. คัดเลือกข้อมูลที่ได้รวบรวมได้มาจัดลำดับ โดยคัดเลือกกว่าข้อตรวจพบใดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและไม่สำคัญ

๓. ร่างรายงาน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน เพื่อเสนอให้หน่วยรับตรวจและหน่วยงานที่กำลังดูแลต่างๆ ทราบถึงปัญหา ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการหารือกับหน่วยรับตรวจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เพื่อแก้ไขปรับปรุง

๔. เสนอรายงานต่ออธิบดี กรมบัญชีกลาง และคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลกระทบวงสาธารณสุข (ค.ต.ป.)

จากนั้นจะดำเนินการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีอีกครั้ง เป็นการสรุปผลการที่ได้ปฏิบัติงานในรอบปีให้คณะกรรมการตรวจและประเมินผลกระทบวงสาธารณสุข (ค.ต.ป.) ทราบว่าภารกิจที่ได้ดำเนินการนั้น ทีมงานตรวจสอบมีผลงานในเรื่องใดบ้าง พร้อมแจ้งปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุงแก้ไข ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี คณะกรรมการตรวจและประเมินผลกระทบวงสาธารณสุข (ค.ต.ป.) จะทำและรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปีส่งให้กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังรวบรวมและนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบในภาพรวมต่อไป

๔. การติดตามผล (Follow-up)

เพื่อให้งาน/โครงการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายแล้ว หรือยังไม่สามารถดำเนินการแล้วเสร็จตามที่กำหนดไว้ มีการประเมินผลความสำเร็จงาน/โครงการนั้น คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล(ค.ต.ป.) และกลุ่มตรวจสอบภายในระดับกรม พิจารณาว่าจำเป็นและสำคัญจึงกำกับติดตามงาน/โครงการของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นประจำทุกปี ดังปรากฏในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี จากสถิติที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องสามารถติดตามโครงการละ ๑ ครั้ง/ปี จากข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบภายในซึ่งจะมีการปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการไปด้วยอย่างทันการ เช่น การควบคุมภายใน การตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ ดัชนีชี้วัดปัจจัยความสำเร็จของงาน การติดตามการจัดซื้อจัดจ้าง วิเคราะห์รายงานทางการเงิน เป็นต้น

ขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินงาน

๑. วางแผนการติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับแผนการใช้จ่ายเงิน โดยคำนึงถึงสาระสำคัญของข้อตรวจพบที่มีผลกระทบต่อการทำงานของส่วนราชการ ระยะเวลาในการติดตามผล บุคลากรที่ใช้ติดตามมีความรู้ด้านแผนงาน/โครงการ และค่าใช้จ่ายกับความคุ้มค่าในการติดตาม

๒. ดำเนินการติดตามผล สอบทานการปฏิบัติงานของหน่วยรับตรวจว่าเป็นไปตามการสั่งการหรือไม่

๓. การรายงานผลการติดตาม โดยรวบรวมข้อมูลในการติดตามงาน และนำเสนอต่อผู้บริหารให้ทราบว่าหน่วยรับตรวจได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ให้ไว้ในรายงานครั้งก่อนหรือไม่ และมีความตื่นตัวและเร่งรัดการแก้ไขข้อบกพร่องอย่างจริงจัง หากเป็นการติดตามผลตามปกติ ควรรายงานผลการติดตามไว้ตอนท้ายของรายงานผลการปฏิบัติงานครั้งต่อไปของผู้ตรวจสอบภายใน แต่หากเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน ผู้ตรวจสอบภายในอาจจัดทำรายงานผลการติดตามและเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อทราบและหรือพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป

บทที่ ๔

ผลการตรวจสอบและวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการ

ผลการตรวจสอบและวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการ

การดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นนโยบายขับเคลื่อนของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อนำศักยภาพของสมุนไพรจากการวิจัย ให้เกิดนวัตกรรมสำหรับดูแลผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ร่วมกับการให้บริการมาตรฐานตามรูปแบบของการแพทย์แผนปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศ และสร้างความเข้มแข็งของระบบบริการสุขภาพของประเทศ ทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินงานของโครงการเป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้

พื้นที่กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างเครือข่ายบริการ ๔ เขตบริการ จำนวน ๙ จังหวัด ได้แก่

เครือข่ายบริการที่ ๓ : จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร

เครือข่ายบริการที่ ๔ : จังหวัดนครนายก จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี

เครือข่ายบริการที่ ๕ : จังหวัดเพชรบุรี

เครือข่ายบริการที่ ๖ : จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดระยอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และปฏิบัติตามข้อกำหนด ขอบบังคับหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้

๒. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงต่อไป

ผลการตรวจสอบการดำเนินงาน

การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ การปฏิบัติงานตรวจสอบได้ใช้ข้อมูลการกระจายสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไปยังหน่วยบริการที่อยู่ภูมิภาคเพื่อช่วยเหลือประชาชน โดยได้รับเงินงบประมาณ งบกลาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อรายการค่าใช้จ่ายในการบรรเทาแก้ไข้ปัญหา และเยียวยาผู้ที่ได้ผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ในการตรวจสอบได้มีการเข้าสอบถามการปฏิบัติงานภาคสนามของหน่วยงานรับตรวจด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลผลการดำเนินงานที่ถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริง

ด้านประสิทธิผล

โครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรร่วมรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอาการน้อย(ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) ร่วมกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย ลดการแพร่เชื้อโดยใช้สเปรย์ล้างมือ กระชายขาว เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและยาจากต่างประเทศ พร้อมทั้งมีการส่งเสริมสื่อประกอบคำแนะนำ เช่น คู่มือการใช้ฟ้าทะลายโจร โปสเตอร์แผ่นพับ เป็นต้น นับว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์แผนไทยและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรได้อย่างถูกต้องหลักวิชาการ ฟ้าทะลายโจรเป็นยาสมุนไพรในบัญชีหลักแห่งชาติ แม้ว่ามีทั้งการยอมรับและไม่ยอมรับจากวงการแพทย์ เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับฟ้าทะลายโจรเข้มขันยังไม่เพียงพอก็ตาม แต่ก็เป็นการก้าวกระโดดที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งในการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรบรรเทาและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในครั้งนี้ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการใช้สมุนไพรมากยิ่งขึ้น เกิดมูลค่าและการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในตลาดยาสมุนไพร ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นโอกาสและเพิ่มช่องทางในการเลือกดูแลสุขภาพ โดยมีหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ตามแผนการใช้สมุนไพรเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ และคุณภาพตามงบประมาณรายจ่ายประจำปี ผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินงบประมาณ สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

ผลการตรวจสอบการดำเนินงานด้านการสนับสนุนเงินงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

สรุปผลภาพรวมรายการใช้จ่ายเงินงบประมาณ งบกลาง โครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจร และกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔

หน่วย : บาท

กิจกรรม	รายการ	งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	งบประมาณที่ใช้
๑	จัดหาสมุนไพรจากโรงงานผลิตยาสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน	๔,๒๖๘,๗๐๐	
	๑.ค้ายาสมุนไพรจากโรงงานผลิตยาสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน	๒,๕๖๓,๗๐๐	๕,๐๖๙,๐๐๐
	๒.ค่าสเปรย์ล้างมือจากกระชายขาว (รพ.พท.จัดซื้อ)	๔๕๐,๐๐๐	๖๗๙,๙๘๐
	๓.จ้างเหมาพนักงานบรรจุยาสมุนไพรสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย	๒๒๐,๐๐๐	๑๖๒,๓๓๐
	๔.ค่าของพลาสติกซีป्लीคบรรจุยาสมุนไพรเฉพาะราย	๒๒๐,๐๐๐	๓๘,๖๒๗
	จัดทำสื่อประกอบคำแนะนำ		
	๑.ค่าใช้จ่ายในการจัดทำคู่มือประกอบคำแนะนำสมุนไพรฟ้าทะลายโจร การใช้สำหรับ COVID-19 และ	๔๘๐,๐๐๐	๘๖๕,๐๐๐
	๒.ค่าใช้จ่ายในการจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์	๔๘๐,๐๐๐	๘๒,๕๐๐
	๓.ค่าใช้จ่ายในการจัดทำเอกสารคำแนะนำการใช้ยาสมุนไพรและสติ๊กเกอร์ฉลากยา	๑๑๐,๐๐๐	๑๐๓๖๑๐
	๔.จัดทำคลิป VDO เผยแพร่ประชาสัมพันธ์คำแนะนำการใช้ฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔ ภาษา	๓๐๐,๐๐๐	๒๕๔,๑๒๕
	๕.จัดทำอินโฟกราฟฟิกประชาสัมพันธ์คำแนะนำ	๓๐,๐๐๐	๒๖,๗๕๐
๒	ค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล	๔,๕๘๑,๙๐๐	
	ค่าชุด PPE, หน้ากากอนามัยธรรมดาและ N95 , ถุงมือ, หน้ากากใส่กันเปื้อน	๖๖๒,๐๐	๑,๒๔๐,๐๐๐

สรุปผลภาพรวมรายการใช้จ่ายเงินงบประมาณ งบกลาง โครงการการใช้สมุนไพรรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ (ต่อ)

หน่วย : บาท

กิจกรรม	รายการ	งบประมาณ ที่ได้รับจัดสรร	งบประมาณ ที่ใช้
๓	ค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมาบริการวิเคราะห์ข้อมูล	๒๐๐,๐๐๐	๓๐๐,๐๐๐
๔	ส่งเสริมและสนับสนุนการนำยาฟ้าทะลายโจรไปใช้ทั่วประเทศ	๕๒๔,๒๐๐	
	-ค่าจ้างเหมาจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และแถลงข่าว พร้อมพิธีมอบฟ้า ทะลายโจรในการนำไปใช้ในสถานการณ์โควิด-19	๒๐๐,๐๐๐	๒๗๔,๘๙๙.๐๕
	-ค่ากล่องพัสดุในการบรรจุ	๖๐,๐๐๐	๗,๓๒๙.๕๐
	-ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าไปรษณีย์ ค่าจัดส่งยาสารสกัดฟ้าทะลายโจร	๒,๘๖๐	๔๖๐,๒๗๗
	-ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมการใช้ฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโควิด-19		๕,๓๒๐
	-จ้างเหมาบริการจัดทำเอกสารรายงานผลการติดตามโครงการฯ จำนวน ๑๘๐ เล่ม		๕,๐๕๒.๔๕
	รวม	๙,๕๗๔,๘๐๐	๙,๕๗๔,๘๐๐

สรุป : การใช้เงินงบประมาณ งบกลาง ร้อยละ ๑๐๐

สรุปทะเบียนการสนับสนุนยาสมุนไพรรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปยังเขตบริการและพื้นที่คุ้มครอง

เขต	ฟ้าทะลายโจร รอบ 1 (แคปซูล)	ฟ้าทะลายโจร รอบ 2 (แคปซูล)	รวม (แคปซูล)	คุ้มครองพื้นที่ตรวจสอบผลการดำเนินงาน
รับยามา	600,000	3,000,015	3,600,015	
เขตบริการที่ 1	51,900	194,400	246,300	
เขตบริการที่ 2	14,100	108,000	122,100	
เขตบริการที่ 3	12,000	104,850	116,850	สสจ.นครสวรรค์/กำแพงเพชร
เขตบริการที่ 4	47,550	585,225	632,775	สสจ.นครนายก/ปทุมธานี/พระนครศรีอยุธยา/สระบุรี
เขตบริการที่ 5	80,850	412,425	493,275	สสจ.เพชรบุรี
เขตบริการที่ 6	85,650	310,500	396,150	สสจ.ฉะเชิงเทรา/ระยอง
เขตบริการที่ 7	14,550	124,200	138,750	
เขตบริการที่ 8	38,100	135,000	173,100	
เขตบริการที่ 9	14,550	225,180	239,730	
เขตบริการที่ 10	12,900	86,400	99,300	
เขตบริการที่ 11	21,750	253,800	275,550	
เขตบริการที่ 12	45,600	246,735	292,335	
เขตบริการที่ 13	160,500	213,300	373,800	
กระจายยาไป	600,000	3,000,015	3,600,015	

สรุป : การกระจายยาไปหน่วยบริการ ร้อยละ ๑๐๐

สรุปผลการตรวจสอบการดำเนินงานของจังหวัด (คลังยา) ที่ส่งลงพื้นที่ตรวจสอบโครงการ

เขต	พื้นที่ส่ง (จังหวัด)	วันเดือนปี ลงพื้นที่	ฟ้าทะลายโจร (โครงการ) (แคปซูล)	ฟ้าทะลายโจร (บริจาค) (แคปซูล)	รวม	ฟ้าทะลายโจร คงเหลือ (แคปซูล)	(ก) *	(ข) *	(ค) *
๓	กำแพงเพชร	๒๘-๒๙ ธ.ค.๖๔	๓๔,๘๐๐		๓๔,๘๐๐	๕,๕๐๐	✓	✓	✓
	นครสวรรค์	๒๗-๒๘ ธ.ค.๖๔	๒๔,๐๐๐		๒๔,๐๐๐	๑๖๕	✓	✓	✓
๔	นครนายก	๑ ธ.ค.๖๔	๕๕,๖๐๐		๕๕,๖๐๐	๙,๒๒๕	✓	✓	✓
	ปทุมธานี	๓ ธ.ค.๖๔	๓๑๒,๓๐๐	๑๓๕,๐๐๐	๔๔๗,๒๒๕	-	✓	✓	✓
	พระนครศรีอยุธยา	๗ ธ.ค.๖๔	๕๕,๕๐๐		๕๕,๕๐๐	๕,๔๕๐	✓	✓	✓
	สระบุรี	๑๖-๑๗ ธ.ค.๖๔	๘๕,๒๐๐	๒๒๕,๐๐๐	๓๑๐,๒๐๐	-	✓	✓	✓
๕	เพชรบุรี	๒๓-๒๔ ธ.ค.๖๔	๑๘๐,๑๕๐	๑๒๑,๕๐๐	๓๐๑,๖๕๐	-	✓	✓	✓
๖	ฉะเชิงเทรา	๙ ธ.ค.๖๔	๔๐,๒๐๐	๔๕,๐๐๐	๘๕,๒๐๐	๑,๘๙๐	✓	✓	✓
	ระยอง	๔-๕ ม.ค.๖๕	๓๖,๙๐๐		๓๖,๙๐๐	๔๙๕	✓	✓	✓
	รวม		๘๑๔,๖๕๐	๕๒๖,๕๐๐	๑,๓๔๑,๑๕๐	๒๒,๗๒๕	✓	✓	✓

* หัวข้อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการสำคัญของกรม

(ก) หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฯ มีการบริหารจัดการใช้ยาสมุนไพรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมทั่วถึง คำนึงค่าสำหรับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีเป็นผู้ป่วยที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) (มีรายงานการนำยาสมุนไพรไปใช้)

(ข) มีหลักฐานการสนับสนุนหรือการกระจายยาสมุนไพรฯ จำนวนที่ถูกต้องตรงกัน ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

(ค) การบริหารจัดการเป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับที่กำหนด สอดคล้องตามแผนและนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข

** กรณีมียอดคงเหลือ

๑. สำรองไว้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่กลุ่มเสี่ยงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19
๒. ได้รับคืนจากหน่วยบริการในสังกัด และเก็บสำรองไว้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาม ๑

จากข้อมูลผลการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ สามารถประเมินผลการดำเนินงานการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ เป็นการนำสมุนไพรฟ้าทะลายโจรร่วมรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) ร่วมกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย ลดการแพร่เชื้อโดยใช้สเปรย์ล้างมือกระชายขาว เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล และยานำเข้าจากต่างประเทศ เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของประชาชน บรรลุผลสำเร็จ ได้ตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด

ด้านประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงานโครงการ (ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร) ที่ได้รับการสนับสนุน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

เขต	คลังยา (จังหวัด)	จำนวนยา สมุนไพร (แคปซูล)	ผลการดำเนินการ
๓	กำแพงเพชร	๓๔,๘๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จมาก
	นครสวรรค์	๒๔,๐๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จปานกลางถึงมาก
๔	นครนายก	๔๕,๖๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จมาก
	ปทุมธานี	๔๔๗,๒๒๕	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จมาก
	พระนครศรีอยุธยา	๕๕,๕๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จปานกลาง
	สระบุรี	๓๑๐,๒๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จมาก
๕	เพชรบุรี	๓๐๑,๖๕๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จปานกลางถึงมาก
๖	ฉะเชิงเทรา	๘๕,๒๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จ
	ระยอง	๓๖,๙๐๐	การเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพรและลดค่าใช้จ่าย สำเร็จปานกลาง
	รวม	๑,๓๔๑,๑๕๐	

การใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) เป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางการช่วยเหลือผู้ป่วยได้เป็นจำนวนมาก เป็นการเข้าถึงการรักษาด้วยยาสมุนไพร และช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและยานำเข้าจากต่างประเทศในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดรุนแรง ในภาวะขาดแคลนยานำเข้าจากต่างประเทศ ประสิทธิภาพในการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรจึงได้ผลลัพธ์ที่ดี ทำให้ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีอาการดีขึ้น ทำให้เป็นที่ยอมรับจากวงการแพทย์และประชาชนมากขึ้นกว่าเดิมเป็นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับที่ผ่านมา

ผลลัพธ์ที่ได้ในการดำเนินงานโครงการดังกล่าวเป็นไปตามแผนงาน/โครงการ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ ภายใต้กรอบระยะเวลาและเงินงบประมาณที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารจัดการเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

ข้อตรวจพบจากการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่

ผลการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นว่าการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ และเป็นการช่วยเหลือประชาชนในช่วงระบทรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีประเด็นข้อตรวจพบ ที่มีสาเหตุและผลกระทบ พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มคุณค่า ปรับปรุงการดำเนินงาน การควบคุม กำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ยิ่งๆ ขึ้นไป ดังนี้

หลักเกณฑ์ / สิ่งที่ต้องการเป็น (Criteria)

♦ หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร สามารถดำเนินการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ทันการณ์ในจังหวัดที่ประสบปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างร้อยละ ๑๐๐

♦ การบริหารจัดการเป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด สอดคล้องตามแผนและนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเหมาะสม คุ่มค่าสำหรับประชาชน มีรายงานเป็นหลักฐานการนำสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไปใช้ตามจำนวนที่ถูกต้องตรงกันตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

ข้อเท็จจริง/สิ่งที่เป็นอยู่ (Condition)

ข้อตรวจพบ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ มีความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้ มีข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปรับปรุง มีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ที่สุ่มเลือก ดังนี้

หน่วยงานที่เป็นคลังยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร

☆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๔,๘๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ จำนวน ๕,๕๐๐ แคปซูล และได้กระจายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไปที่โรงพยาบาลสนามมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (๑๐๐ เตียง) แห่งเดียว

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จมาก เนื่องจากมีแพทย์แผนปัจจุบันเป็นหัวหน้าทีมในการรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่โรงพยาบาลสนามแห่งนี้ และยอมรับถึงคุณประโยชน์ของฟ้าทะลายโจรที่มีต่อผู้ป่วย ผู้ป่วยมีความพึงพอใจ มีกำลังใจ คลายกังวล รักษาหายเร็วขึ้น ในสถานการณ์ที่เตียงและยาแผนปัจจุบันเริ่มขาดแคลน พร้อมมีการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบการใช้ยาฟ้าทะลายโจรของผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการจัดทำสต็อกคลังยา ตั้งรหัสยา ๒๔ หลักใหม่สำหรับยาฟ้าทะลายโจรที่ได้รับการสนับสนุนใหม่กับของเดิมที่มีอยู่ แยกออกจากกันอย่างชัดเจน

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. การติดต่อและติดตามผู้ป่วยมีข้อจำกัด เนื่องจากผู้ป่วยเป็นชาวต่างชาติ จึงเก็บข้อมูลได้ไม่มากเท่าที่ควร
๒. ในระยะแรก มีความเข้าใจในการออกฤทธิ์ของสารสกัดฟ้าทะลายโจรยังไม่ชัดเจน ทำให้มีข้อจำกัดในจ่ายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรให้กับกลุ่มเสี่ยง

๓. ในระยะหลัง มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้จ่ายสารสกัดฟ้าทะลายโจรลดน้อยลง

☆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๒๔,๐๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ จำนวน ๑๖๕ แคปซูล และได้กระจายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไปโรงพยาบาลสนาม (สนามกีฬากลาง) และโรงพยาบาลชุมชน จำนวน ๑๔ แห่ง

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จปานกลางถึงมาก ในระยะแรกมีบางโรงพยาบาลไม่ยอมรับการใช้ฟ้าทะลายโจร แต่ภายหลังไม่สามารถต้านความต้องการใช้ยาสมุนไพรของประชาชนได้ จึงมีการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ได้ลงสำรวจพื้นที่เพิ่มจำนวน 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลบรรพตวิสัย ควรให้มีการจัดทำสต็อกยาสมุนไพรที่ได้รับการสนับสนุนแยกออกจากของเดิม เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อน และควรระมัดระวังการใช้รหัสยา 24 หลักของยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรที่ได้รับการสนับสนุนมาจากยาสมุนไพรจากที่อื่น ๆ เพื่อความชัดเจนถูกต้องต่อไป

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. เก็บข้อมูลผู้ป่วยได้ยาก ชับซ้อน ไม่สามารถแยกได้ระหว่างยาฟ้าทะลายโจรชนิดผงบดและสารสกัด
๒. ยาฟ้าทะลายโจรไม่เพียงพอกับพื้นที่การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
๓. การสื่อสารกับผู้ป่วยต่างชาติมีความไม่ชัดเจน และมีค่าใช้จ่ายในการติดตามอาการและเอกสารประกอบในการเก็บข้อมูล

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายก

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔๕,๖๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ จำนวน ๙,๒๒๕ แคปซูล สำรองไว้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำหรับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือกลุ่มเสี่ยงผู้สัมผัสผู้ป่วยโควิด-19 ที่มีความต้องการรับสารสกัดฟ้าทะลายโจร และได้กระจายยาสมุนไพรไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ โรงพยาบาลบ้านนา, โรงพยาบาลบางพลี, โรงพยาบาลองครักษ์, โรงพยาบาลนครนายก, โรงพยาบาลสนามจังหวัดนครนายก, มศว. กลุ่มเสี่ยงผู้สัมผัสผู้ป่วยโควิด-19 และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายก

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จมาก สามารถช่วยเหลือประชาชนได้มากในภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดในช่วงสถานการณ์นั้นได้ดีมาก แต่ด้วยสถานการณ์ที่ระบาดรุนแรงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้มากตามที่ต้องการได้

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. ไม่มีความชัดเจนเรื่องแนวทางการจ่ายสารสกัดฟ้าทะลายโจรให้กับผู้ป่วยโควิด-19 และขาดการประสานงานล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดสรรสารสกัดฟ้าทะลายโจรระหว่างกัน
๒. จากการประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่องบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนดให้การส่งจ่ายสารสกัดฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโควิด-19 ใช้ได้โดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม (แพทย์แผนปัจจุบัน) ทำให้บุคลากรแพทย์แผนไทยไม่สามารถส่งจ่ายสารสกัดฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโควิด-19 ได้ และทำให้เก็บข้อมูลผู้ป่วยทำได้ยาก
๓. แพทย์แผนปัจจุบัน ไม่ให้ความสำคัญในการส่งจ่ายสารสกัดฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโควิด-19 เนื่องจากขาดคู่มือ/นโยบาย/เอกสารอ้างอิงทางวิชาการ ในการส่งจ่ายสารสกัดฟ้าทะลายโจร
๔. สารสกัดฟ้าทะลายโจรไม่มีรหัสยา 24 หลักอย่างครบถ้วนถูกรอบที่ได้รับการสนับสนุน ส่งผลทำให้ไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ตามเงื่อนไขการบันทึกข้อมูลได้

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔๔๗,๒๒๕ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ และได้กระจายยาสมุนไพรไปยังหน่วยบริการ ได้แก่ โรงพยาบาลลาดหลุมแก้ว, โรงพยาบาลลำลูกกา, โรงพยาบาลธัญบุรี, โรงพยาบาลหนองเสือ, โรงพยาบาลประจักษ์ศิลปชัย, โรงพยาบาลคลองหลวง, โรงพยาบาลสามโคก, โรงพยาบาลปทุมธานี, โรงพยาบาลสนามตลาดไท, สสอ.ลำลูกกา, สสอ.ธัญบุรี, สสอ.คลองหลวง, สสอ.เมืองปทุมธานี และกลุ่มงานในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จมาก สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยโควิด-19 และกลุ่มเสี่ยงได้เป็นจำนวนมาก ได้แก่ คลัสเตอร์ตลาดไทย เป็นต้น ไม่มีบุคลากรที่มีความชำนาญในการเก็บข้อมูล จึงควรมหาผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีคุณภาพและมีทิศทางไปในทางเดียวกัน รองรับสถานการณ์ในอนาคต

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. จัดเก็บข้อมูลทำได้ยากในช่วงแรกๆ เนื่องจากขาดความชัดเจนของรูปแบบที่กรมการแพทย์แผนไทยฯ กำหนดมา จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้ และช่วงแรกเป็นช่วงวิกฤต มีความเร่งด่วนฉุกเฉิน ทำให้การเก็บข้อมูลไม่เพียงพอ แต่เมื่อผ่านภาวะวิกฤตแล้ว แต่การแพร่ระบาดยังคงมีต่อไป จึงควรเก็บข้อมูลเพื่อรองรับสถานการณ์หากเกิดภาวะฉุกเฉินขึ้นมาอีก จะได้มีความคล่องตัวมากขึ้น

๒. พบสารสกัดฟ้าทะลายโจรที่ด้อยคุณภาพ ควรตรวจสอบก่อนสนับสนุนภูมิภาค เช่น ยาไม่มีทะเบียน ยามีความชื้น แสดงฉลากยาไม่ถูกต้อง เป็นต้น และควรเป็นสารสกัด เพื่อลดปริมาณการรับประทาน

๕. กรมการแพทย์แผนไทยฯ ไม่มีการกำชับถึงนโยบายอย่างชัดเจนให้จังหวัดสามารถนำไปปฏิบัติ และจัดเตรียมว่าจะต้องใช้ข้อมูลอะไรบ้างมาดำเนินการและรายงานอย่างไร

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๕๕,๕๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ จำนวน ๕,๔๕๐ แคปซูล เพื่อสำรองให้กับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือกลุ่มเสี่ยงผู้สัมผัสผู้ป่วยโควิด-19 และได้กระจายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไปยังหน่วยบริการ ได้แก่ โรงพยาบาลมหาราช, โรงพยาบาลวังน้อย, โรงพยาบาลอุทัย, สถานีเฉลิมพระเกียรตินครหลวง, สสอ.วังน้อย, สสอ.บางปะอิน, โรงพยาบาลบางไทร, โรงพยาบาลผักไห่, โรงพยาบาลบางซ้าย, โรงพยาบาลบางปะหัน, โรงพยาบาลภาชี, โรงพยาบาลลาดบัวหลวง, โรงพยาบาลบางปะอิน, โรงพยาบาลท่าเรือ, สสอ. อำเภอมือง, สสอ.อุทัย, ฝ่าย NCD, สสอ.ผักไห่ และโรงพยาบาลสนาม

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จปานกลาง และมีความเห็นว่าการสร้างเครือข่ายระดับหมู่บ้านเพื่อการเก็บข้อมูลจะสามารถตรวจสอบและควบคุมของผู้ใช้ยาฟ้าทะลายโจรได้

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. แพทย์แผนปัจจุบันให้การสนับสนุนการใช้ยาฟาวิพิราเวียร์ (Favipiravir) ส่งผลให้ส่งจ่ายยาฟ้าทะลายโจรน้อยลง

๒. ต้องการให้มีการจัดสรรยาฟ้าทะลายโจรตามความต้องการในแต่ละพื้นที่ ไม่ต้องการให้จัดสรรเท่ากันทุก ๆ ที่ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีความต้องการที่ต่างกันไป อาจใช้กลยุทธ์เชิงรุกตามกลุ่มคลัสเตอร์ ไม่ให้การรอให้ผู้ป่วยเข้ารับฟ้าทะลายโจรเอง

๓. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดสรรยาฟ้าทะลายโจรในจังหวัด เป็นการเก็บข้อมูลเชิง Big Accident ทำให้ข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ เนื่องจากในช่วงระบาดมาก ๆ การเก็บข้อมูลเป็นไปได้ยากมาก การบันทึกข้อมูลในระบบมีรายละเอียดมากเกินไป

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๑๐,๒๐๐ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ และได้กระจายยาสมุนไพรไปยังหน่วยบริการ ได้แก่ โรงพยาบาลหนองแขง, โรงพยาบาลวังม่วง, โรงพยาบาลบ้านหมอ, โรงพยาบาลดอนพุด, โรงพยาบาลแก่งคอย, โรงพยาบาลหนองแค, โรงพยาบาลพระบาท, โรงพยาบาลมวกเหล็ก, โรงพยาบาลสระบุรี, โรงพยาบาลวิหารแดง, โรงพยาบาลหนองโดน, โรงพยาบาลเสาไห้ และโรงพยาบาลเกษมราษฎร์(เอกชน-สนับสนุนงานวิจัย)

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จมาก ทั้งนี้ได้สุ่มตรวจหน่วยบริการภายในจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนจากคลังยาของจังหวัด จำนวน ๓ แห่ง คือ

- โรงพยาบาลเสนาให้เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา มียอดคงเหลือ ๑๕,๕๗๐ แคปซูล มีโรงงานผลิตยาสมุนไพร GMP
- โรงพยาบาลหนองแค ไม่มียอดคงเหลือ
- โรงพยาบาลหนองโดน มียอดคงเหลือ ๓,๘๗๐ แคปซูล มีโรงงานผลิตยาสมุนไพร GMP

ข้อคิดเห็น : ต้องการนโยบายหรือหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกันทุกกรมที่อยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อการปฏิบัติงานที่คล่องตัวมากขึ้น งานวิจัยที่อ้างอิงได้อย่างเพียงพอ และคุณภาพของยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรจากแหล่งผลิตที่ได้มาตรฐาน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้ป่วยได้ วิธีการสั่งยาฟ้าทะลายโจรควรทำเป็นหนังสือพร้อมแนบรายงานวิจัยเป็นหลักฐานในการดำเนินการ

☞ ปัญหาและอุปสรรค

◆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี

๑. สมุนไพรเป็นเรื่องใหม่สำหรับแพทย์แผนปัจจุบัน เป็นเรื่องที่ทำท่ายที่ทำให้แพทย์วินิจฉัยเลือกใช้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น มีนโยบายออกมาก็จะติดตามผลการใช้และจัดสรรฟ้าทะลายโจร การดำเนินงานโครงการยัง มีความยาก เนื่องจากยังไม่มีนโยบายที่เป็น Guideline ไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกัน จึงต้องการข้อมูลที่ชัดเจนมารองรับเพื่อให้เกิดความมั่นใจ

๒. ไม่มีงานวิจัยรองรับการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรอย่างเพียงพอ

◆ โรงพยาบาลเสนาให้เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

๑. ปัญหารอยต่อระหว่างแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนปัจจุบัน ทั้งนี้แพทย์แผนปัจจุบันบางส่วนไม่ยอมรับการใช้ยาสมุนไพร มีการต่อต้านและไม่เชื่อมั่น ไม่สั่งจ่าย ไม่ยอมใช้ เพราะใช้ยาแผนปัจจุบันมาเป็นเวลานาน

๒. กรณีเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง แต่หากไม่มีอาการ แพทย์ก็ไม่ให้ยาทั้ง ๒ ชนิด คือ ฟาวิพิราเวียร์ และฟ้าทะลายโจร อาจทำให้การรักษาช้าเกินไปได้ในบางกรณีได้

◆ โรงพยาบาลหนองแค

๑. แพทย์แผนปัจจุบันยังไม่มี ความเข้าใจและคนไข้ไม่รู้ประโยชน์ การใช้ไม่ครบจำนวนที่เหมาะสม

๒. เกิดความยุ่งยากในการที่จะได้รับฟ้าทะลายโจร เพราะต้องกรอกแบบสอบถามผู้ป่วยก่อนจะได้รับฟ้าทะลายโจร ผ่าน Google Form ก่อน ซึ่งผู้ป่วยไม่เข้าใจ และเห็นว่ามีความยุ่งยากกว่าจะได้รับยาฟ้าทะลายโจร

◆ โรงพยาบาลหนองโดน

๑. ไม่มีงานวิจัยรองรับจึงทำให้แพทย์แผนปัจจุบันไม่กล้าจ่ายยาฟ้าทะลายโจร เพราะขาดความเชื่อมั่น

๒. ผู้ป่วยบางรายซื้อยาฟ้าทะลายโจรมารับประทานเองก่อน ทำให้วัดผลการใช้ยาไม่ได้ในบางราย

☆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๐๑,๖๕๐ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ และได้กระจายยาสมุนไพรไปยังหน่วยบริการ ได้แก่ โรงพยาบาลพระจอมเกล้า, โรงพยาบาลชะอำ, โรงพยาบาลบ้านลาด, โรงพยาบาลแก่งกระจาน, โรงพยาบาลเขาย้อย, โรงพยาบาลท่ายาง, โรงพยาบาลหนองหญ้าปล้อง, โรงพยาบาลบ้านแหลม และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จปานกลางถึงมาก สามารถช่วยเหลือประชาชนได้มากในช่วงระบอบอย่างรุนแรง และมีข้อคิดเห็น คือ ต้องการให้แพทย์แผนไทยมีบทบาทในการสั่งจ่ายยาฟ้าทะลายโจร งานวิจัยที่รองรับการใช้ยาฟ้าทะลายโจร เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่แพทย์แผนปัจจุบัน และสุ่มตรวจหน่วยบริการภายในจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนจากคลังยาของจังหวัด ๑ แห่ง คือ โรงพยาบาลท่ายาง มียอดคงเหลือ ๒,๙๒๕ แคปซูล

☞ ปัญหาและอุปสรรค

◆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

๑. ข้อมูลที่กรมต้องการอาจจะได้ในเชิงปริมาณ แต่อาจไม่ค่อยมีคุณภาพ เนื่องจากสถานการณ์ระบาดรุนแรง ต้องคัดแยกผู้ป่วยมีเป็นจำนวนมาก

๒. กลุ่มงานแพทย์แผนไทยเข้าร่วมการปฏิบัติงานจำนวนน้อยและไม่ได้เข้าร่วมประชุม EOC เนื่องจากไม่มีชื่อในคำสั่งปฏิบัติงานในช่วงแรก ต้องการให้ทีมแพทย์แผนไทยมีบทบาทในการกระจายยาฟ้าทะลายโจร

๓. ผู้ป่วยเป็นชาวต่างชาติ ต้องใช้ล่ามทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและการทำงาน

๔. ไม่มีงานวิจัยรองรับการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรอย่างเพียงพอ

◆ โรงพยาบาลท่าสาย

๑. มีผู้นำเป็นผู้บริหารโรงพยาบาลท่าสาย นำร่องการใช้ฟ้าทะลายโจร ทำให้การบริหารจัดการในช่วงระบาดรุนแรงดำเนินการนำยาฟ้าทะลายโจรไปใช้ได้ดี ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น

๒. แพทย์มีความเก่งกันคนละแบบ หมอแผนไทยด้านสมุนไพร หมอแผนปัจจุบันด้านผลตรวจร่างกายและการจ่ายยาแผนปัจจุบัน จึงควรร่วมมือกันช่วยรักษาผู้ป่วยถึงจะเป็นผลดีที่สุดให้แก่ประชาชน

☆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๘๕,๒๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ จำนวน ๑,๘๙๐ แคปซูล เพื่อสำรองให้กับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือกลุ่มเสี่ยงสัมผัสผู้ป่วยโควิด-19 ทั้งนี้มีบางส่วนได้รับคืนจากหน่วยบริการที่ได้กระจายยาไปสนับสนุนภายในจังหวัด และได้กระจายยาสมุนไพรไปยังหน่วยบริการ จำนวน ๑๕ แห่ง

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับยาฟ้าทะลายโจรคือดี แต่ไม่ต้องการบันทึกเก็บข้อมูล เนื่องจากมีความยาก จัดทำหนังสือแจ้งยอดจัดสรรลงพื้นที่เป็นหลักฐานแทนการจัดทำรายงานการกระจายยาฟ้าทะลายโจรลงไปหน่วยงานย่อยในจังหวัด

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. ต้องการยาฟ้าทะลายโจร แต่ไม่ต้องการเก็บข้อมูล เนื่องจากกำลังคนไม่เพียงพอ

๒. การเก็บข้อมูลรายบุคคลมีความยาก ในช่วงการแพร่ระบาดรุนแรง มีแบบถาม-ตอบ ความต้องการยาฟ้าทะลายโจร แต่ผู้ทำแบบสอบถามกลัวติดเชื้อโควิด-19

☆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง

☞ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๖,๙๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ จำนวน ๔๙๕ แคปซูล และได้กระจายยาสมุนไพรไปที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง โรงพยาบาลบ้านค่าย โรงพยาบาลปลวกแดง โรงพยาบาลวังจันทร์ โรงพยาบาลบ้านฉาง โรงพยาบาลแกลง โรงพยาบาลนิคมพัฒนา และ โรงพยาบาลระยอง

☞ การติดตามผลการใช้ยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร ประสบความสำเร็จปานกลาง เป็นการเพิ่มช่องทางและโอกาสในการรักษาผู้ป่วยโควิด-19 ในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง และขาดแคลนยานำเข้าจากต่างประเทศ

☞ ปัญหาและอุปสรรค

๑. การติดต่อและติดตามผู้ป่วยมีข้อจำกัด เนื่องจากการเก็บข้อมูลผู้ป่วยมีหลายฝ่าย ได้แก่ แพทย์แผนไทย พยาบาล ข้อมูลจากออร์คคนไข้ โทรศัพท์สอบถามผู้ป่วย ผู้ป่วยไม่มีเครื่องมือสื่อสาร จึงเก็บข้อมูลได้ไม่มากเท่าที่ควร

๒. ไม่มีงานวิจัยสนับสนุนการใช้ยาฟ้าทะลายโจรที่เพียงพอต่อความเชื่อมั่นของแพทย์แผนปัจจุบัน จึงทำให้ไม่เกิดความร่วมมือในการนำยาฟ้าทะลายโจรไปใช้ในผู้ป่วย

๓. ไม่มีความชัดเจนในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาฟ้าทะลายโจร ว่าต้องการข้อมูลอะไรบ้าง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดรุนแรง จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามที่ต้องการของกรม

จากข้อตรวจพบ และการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจร และกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ มีสาเหตุซึ่งทำให้เกิดผลกระทบ และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สาเหตุ (Cause)

๑. จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความรุนแรงมาก ทำให้มีผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีเป็นจำนวนมาก การรักษาต้องการความแม่นยำและรวดเร็ว แม้ว่ายาฟ้าทะลายโจรเป็นยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ มีทั้งการยอมรับและไม่ยอมรับจากวงการแพทย์ เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับยาฟ้าทะลายโจรเข้มข้นยังไม่เพียงพอก็ตาม ทำให้ไม่มีความเชื่อมั่นในการส่งจ่ายยาฟ้าทะลายโจรต่อผู้ป่วยโควิด-19 ที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) และผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง อาจทำให้ประชาชนขาดโอกาสและการเพิ่มช่องทางในการรักษาพยาบาลได้

๒. อาจเกิดจากการกำกับดูแลไม่ทั่วถึง และขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจังอย่างเป็นระบบ

ผลกระทบ (Effect)

๑. อาจทำให้ประชาชนขาดโอกาสและการเพิ่มช่องทางในการรักษาพยาบาล มีผลให้ผู้ป่วยโควิด-19 ที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) กลายเป็นผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงถึงแก่ชีวิตได้ และอาจทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ขาดความเชื่อมั่นในการส่งจ่ายยาฟ้าทะลายโจร เนื่องจากงานวิจัยรองรับยังเข้มข้นไม่เพียงพอ

๓. การกำกับดูแลไม่ทั่วถึง และขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อาจส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

จากข้อตรวจพบที่ได้เสนอดังกล่าวข้างต้น มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานพิจารณาเพื่อควบคุม กำกับดูแล การดำเนินงานการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ดังนี้

๑. หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ควรจัดทำแนวทางการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอย่างถูกวิธี มีข้อความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีทั้งข้อดีและข้อเสีย มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อป้องกันการใช้ยาฟ้าทะลายโจรที่ไม่ถูกต้อง ที่อาจทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบในการใช้ยาฟ้าทะลายโจรได้

๒. ควรกำหนดบุคลากร หรือหน่วยงานที่มีศักยภาพเพียงพอในการรับผิดชอบ และมีการแบ่งแยกหน้าที่ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

๓. ควรมีการสำรวจความต้องการใช้ยาฟ้าทะลายโจร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการสนับสนุนในปีต่อ ๆ ไป เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงอยู่เป็นโรคชนิดหนึ่งต่อไปในอนาคต และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงฉุกเฉินเพื่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยลดความเสี่ยงกรณีมีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงเกิดขึ้น

๔. ควรให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการเผยแพร่แนวทางการใช้ยาฟ้าทะลายโจร การแนะนำ การหาซื้อ และตอบข้อซักถามได้อย่างทั่วถึง เป็นศูนย์กลางรวบรวมความต้องการตามแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นช่องทาง การติดต่อที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สามารถใช้ในการวางแผนต่อไป

๕. ควรให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุ วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และประหยัด เป็นประโยชน์ทางการแพทย์แผนไทย เป็นทางเลือกที่ เพิ่มโอกาสและช่องทางของประชาชนในด้านการรักษาพยาบาล เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้ยั่งยืนต่อไป

การติดตามผล (Follow-up)

การดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ ขับเคลื่อนการสนับสนุนการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็น ผลสำเร็จระดับหนึ่ง และคงมีโครงการสนับสนุนการใช้สมุนไพรไปยังหน่วยงานภูมิภาคในปีงบประมาณต่อ ๆ ไป การ ดำเนินงานดังกล่าวต้องให้เกิดความต่อเนื่องทั้งด้านคุณภาพและการขยายผลให้ครอบคลุมหน่วยบริการทุกระดับ เพื่อให้ ผู้ป่วยที่มีความจำเป็นเข้าถึงการบริการ รวมถึงการพัฒนาขับเคลื่อนให้ครบกระบวนการตั้งแต่ ต้นทาง กลางทาง และ ปลายทาง ให้เกิดการยอมรับในวงการแพทย์ในการนำภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และสมุนไพรไทย มาใช้ในการ รักษาพยาบาล และสามารถควบคุมอาการป่วยได้ พร้อมทั้งเกิดมูลค่าและการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจในตลาดยาสมุนไพร

ทั้งนี้จากการไปตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าว ได้ประสานงานด้านข้อมูล ร่วมกันกับกองการแพทย์ทางเลือกแล้วถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไปให้ดีขึ้นกว่าเดิม หากยังมีโครงการในลักษณะนี้ในปีต่อ ๆ ไป

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

“การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่” เป็นการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) มีบทบาทร่วมกับการตรวจสอบทางบัญชีและการเงิน เนื่องจากการตรวจสอบทางบัญชีและการเงินเพียงด้านเดียวไม่เพียงพอที่จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินงานว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัดและได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ จึงต้องมีการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) ร่วมด้วย เพื่อเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินงานในอนาคตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร หากมีสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) เพื่อให้ทราบจุดอ่อนที่มีความเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

หลังจากที่ได้ผลสรุปการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) ของหน่วยงานที่ได้สุ่มเลือกตัวอย่างลงพื้นที่ตรวจสอบผลการดำเนินงาน มีผลการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด และปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎหมาย ข้อบังคับหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ได้กำหนดไว้ มีผลลัพธ์ที่มองเห็นเป็นรูปธรรม คือ ประชาชนได้รับโอกาสในการมีเครื่องมือช่วยในการดูแลสุขภาพ บุคลากรสาธารณสุขและที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ ทักษะคนใหม่ ๆ ประสบการณ์ และความเข้าใจถึงกลยุทธ์การปฏิบัติงานของแผนงาน/โครงการ และสามารถพัฒนาต่อยอดและขยายผลในวงกว้างต่อไปได้

จากการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ มีความสำเร็จในระดับดีในภาพรวม เนื่องจากเป็นช่วงที่ยาที่นำเข้ามาจากต่างประเทศขาดแคลนในขณะนั้น หน่วยงานที่สุ่มตรวจสอบมีการบริหารจัดการใช้ยาสมุนไพรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมทั่วถึง และคุ้มค่าสำหรับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีเป็นผู้ป่วยที่มีอาการน้อย (ไม่มีภาวะปอดอักเสบ) และการปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับที่กำหนด สรุปได้ดังนี้

หน่วยงานที่เป็นคลังยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๔,๘๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๕,๕๐๐ แคปซูล ประสบความสำเร็จมาก แพทย์แผนปัจจุบันให้การสนับสนุนดี เพราะเป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางในการรักษาประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๒๔,๐๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๑๖๕ แคปซูล ประสบความสำเร็จปานกลางถึงมาก พบว่ายาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรไม่เพียงพอ และการเก็บข้อมูลได้ยาก ชับซ้อน ไม่สามารถแยกได้ระหว่างยาฟ้าทะลายโจรชนิดผงบดและสารสกัด

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายก ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔๕,๖๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๙,๒๒๕ แคปซูล ประสบความสำเร็จมาก ต้องการเอกสารอ้างอิงทางวิชาการในการสั่งจ่ายยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร เพื่อต้องการให้แพทย์แผนปัจจุบันยอมรับการใช้ยาสมุนไพรมากยิ่งขึ้น

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๔๔๗,๒๒๕ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ ประสบความสำเร็จมาก ต้องการยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจรที่มีคุณภาพ และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพก่อนได้รับการสนับสนุนยาฟ้าทะลายโจร เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับผู้ป่วยได้

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๕๕,๕๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๕,๔๕๐ แคปซูล ประสบความสำเร็จปานกลาง เสนอความคิดเห็นว่าควรมีเครือข่ายระดับหมู่บ้านเพื่อรองรับการแพร่ระบาดระดับพื้นที่ เมื่อมีสถานการณ์ระบาดรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๑๐,๒๐๐ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ ประสบความสำเร็จมาก ต้องการงานวิจัยรองรับการใช้ยาฟ้าทะลายโจร เพื่อให้แพทย์แผนปัจจุบันยอมรับ และต้องมีนโยบายและหลักเกณฑ์ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๐๑,๖๕๐ แคปซูล ไม่มียอดคงเหลือ ประสบความสำเร็จปานกลางถึงมาก ต้องการให้แพทย์แผนไทยมีบทบาทในการกระจายยาฟ้าทะลายโจรให้แก่ประชาชน

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๘๕,๒๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๑,๘๘๐ แคปซูล ประสบความสำเร็จแต่ไม่ต้องการบันทึกข้อมูล เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ

✧ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง ได้รับการสนับสนุนยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร จำนวน ๓๖,๙๐๐ แคปซูล มียอดคงเหลือ ๔๙๕ แคปซูล ประสบความสำเร็จปานกลาง ต้องการนโยบายที่ชัดเจนในการใช้ยาฟ้าทะลายโจร และต้องมีงานวิจัยรองรับเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำยาฟ้าทะลายโจรไปใช้ในผู้ป่วย

กรณีมียอดคงเหลือที่คลังยาจังหวัด เนื่องจากได้รับคืนมาเป็นบางส่วนจากหน่วยงานในสังกัดจังหวัด รวมทั้งที่สำรองไว้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่กลุ่มเสี่ยงที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

๑. หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ควรจัดทำแนวทางการใช้ยาฟ้าทะลายโจรอย่างถูกวิธี มีข้อความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีทั้งข้อดีและข้อเสีย มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อป้องกันการใช้ยาฟ้าทะลายโจรที่ไม่ถูกต้อง ที่อาจทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบในการใช้ยาฟ้าทะลายโจรได้

๒. ควรกำหนดบุคลากร หรือหน่วยงานที่มีศักยภาพเพียงพอในการรับผิดชอบ และมีการแบ่งแยกหน้าที่ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

๓. ควรมีการสำรวจความต้องการใช้ยาฟ้าทะลายโจร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการสนับสนุนในปีต่อ ๆ ไป เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงอยู่เป็นโรคชนิดหนึ่งต่อไปในอนาคต และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงฉุกเฉินเพื่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยลดความเสี่ยงกรณีมีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงเกิดขึ้น

๔. ควรให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการเผยแพร่แนวทางการใช้ยาฟ้าทะลายโจร การแนะนำ การหารือ และตอบข้อซักถามได้อย่างทั่วถึง เป็นศูนย์กลางรวบรวมความต้องการตามแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นช่องทางติดต่อที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สามารถใช้ในการวางแผนต่อไป

๕. ควรให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด เป็นประโยชน์ทางการแพทย์แผนไทย เป็นทางเลือกที่เพิ่มโอกาสและช่องทางของประชาชนในด้านการรักษาพยาบาล เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

๑. โครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่
๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสตั๊กยาสมุนไพรฟ้าทะลายโจร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดย กองการแพทย์ทางเลือก
๓. โครงการอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ตรวจสอบภายในภาครัฐ (CGIA) กรมบัญชีกลาง
๔. กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
๕. เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง
๖. เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
๗. เว็บไซต์เอกชนที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรฟ้าทะลายโจร

ภาคผนวก

ภาพประกอบการลงพื้นที่

การตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจร
และกระชายขาวในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระบาดระลอกใหม่ ปีงบประมาณ 2564

(ตามแผนตรวจสอบภายในปี 2565)

วันที่	1	ธันวาคม 2564	จังหวัดนครนายก
วันที่	3	ธันวาคม 2564	จังหวัดปทุมธานี
วันที่	7	ธันวาคม 2564	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วันที่	9	ธันวาคม 2564	จังหวัดฉะเชิงเทรา
วันที่	16-17	ธันวาคม 2564	จังหวัดสระบุรี
วันที่	23-24	ธันวาคม 2564	จังหวัดเพชรบุรี
วันที่	27-29	ธันวาคม 2564	จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดกำแพงเพชร
วันที่	4-5	มกราคม 2565	จังหวัดระยอง

จังหวัด
นครนายก
วันที่ 1
ธันวาคม
2564

จังหวัด
ปทุมธานี
วันที่ 3
ธันวาคม
2564

จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

วันที่ 7

ธันวาคม

2564

จังหวัด

ฉะเชิงเทรา

วันที่ 9

ธันวาคม

2564

จังหวัด
สระบุรี
วันที่ 16-17
ธันวาคม
2564

จังหวัด
เพชรบุรี
วันที่ 23-24
ธันวาคม
2564

จังหวัด
นครสวรรค์
วันที่ 27-28
ธันวาคม
2564

จังหวัด
กำแพงเพชร
วันที่ 28-29
ธันวาคม
2564

จังหวัด
ระยอง
วันที่ 4-5
มกราคม
2565

คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ที่ ๒๕๖๕ / ๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งผู้ประสานงานตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ตามที่กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยกลุ่มตรวจสอบภายใน ได้ดำเนินการคัดเลือกโครงการเพื่อตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ตามแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของกองการแพทย์ทางเลือก คือ โครงการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรและกระชายขาว ในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาดระลอกใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อให้การประสานข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ข้อมูลครบถ้วน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้น

อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๗๙ แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบ มาตรา ๒๐ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎบัตรและกรอบคุณธรรมการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จึงได้ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ประสานงานตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

ข้อ ๑ องค์ประกอบ

๑.๑ กลุ่มตรวจสอบภายใน

๑.๑.๑ นางสาวอุษา ป่าทอง	ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
๑.๑.๒ นางสาวภัทรฤทัย โฉมศรี	นักวิชาการตรวจสอบภายใน
๑.๑.๓ นางสาวปณิดา สุวรรณ	นักวิชาการตรวจสอบภายใน

๑.๒ กองการแพทย์ทางเลือก

๑.๒.๑ นางสีไพร พลอยทรัพย์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
๑.๒.๒ นางจิรภฎา วานิชองกุล	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๑.๒.๓ นางสาวสุธาสินี ไถวศิลป์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

ข้อ ๒ หน้าที่และอำนาจ

- ๒.๑ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เป้าหมายที่จะขอเข้าเก็บข้อมูล
- ๒.๒ สอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บข้อมูลติดตามประเมินผลโครงการดังกล่าวข้างต้น
- ๒.๓ ร่วมวิเคราะห์และสรุปผลการติดตามประเมินผลโครงการ
- ๒.๔ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕

อภษช ธรรมวุฒิ

(นายยงยศ ธรรมวุฒิ)

อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทย
และการแพทย์ทางเลือก